

Agârbiceanu cel nedreptățit

Cu un titlu asemănător publicăm acum vreo 30 de ani, o „Cronica editiilor” despre Hașdeu, din care nici până acum n-a început seria de Opere... Cit îl privește pe Agârbiceanu, totuși, în fața o serie de nouă volume. Nu știm dacă ediția va conține și în fine cum va fi îndrumată. Oricum este o editură foarte bună, care a făcut alături de supraveghearea autorului. La ce hibrid ai dus asemenea ascunzături sub pavăza autorilor se poate vedea consultând edițiile Sadoveanu, Argezei, Blaga, Călinescu etc. Am mai spus-o: din furturi și din înșelăciuni, dar mai indicată să-și alcătuiască seria de opere, fie și numai pentru că sint cei mai subiectivi față de propria creație; editorilor profesioniști, care știe lucră cu un aparat critic complicat, care are acrimia de a stabili textul în cele mai aparent neînsemnate amănunțuri, și mai ales cel care însoțește textul de comentarii adecvate de critică și istorie literară și sincronice și diacronice ecoul opereii — acesta este indispensabil.

E păcat de Dumnezeu ca să faci investigații puciniare însemnate (tirajele în seria de Opere sînt, mai desigur, mici), să înșeri o serie pe zeci de ani, iar la sfîrșit să-ți dai seama că totul trebuie luat de la capăt. Așa cum s-a întâmplat cu ediția Sadoveanu, cum se va întâmpla și cu celelalte pomenite mai sus într-o bună zi. Compare oricine primul volum din seria (sau seriile) vechi din Sadoveanu cu primul volum editat anul trecut din noua serie de Cornel Simionescu și va vedea ce înseamnă o editură științifică! Cite revelații aduce ea, cite funcționalități are! Dar și cită muncă presupune!

Cînd este vorba de autori importanți și și noi îl socotim pe Agârbiceanu printre aceștia — se impune tipărirea totală și în chip științific a operii. Procedindu-se astfel, beneficiile ar fi plurale. Nu le mai înșirăm aici, am făcut-o, repetat, în alte dăți. Acum am vrea să subliniem doar un singur lucru. S-a acreditat dinovă, și deoa ciră, părerile scriitorilor, că editura de regulă autorul unei singure, cel mult două, trei cărți izbutite, restul sînt încercări mai mult sau mai puțin firave și îndeobște el are o operă restrînsă. Nimic mai fals! Citeva excepții — Bacovia, Mateiu Caragiale, Ion Barbu (dar în cazul acesta sînt și mare scriitor și mare opera matematică!) — nu pot duce la o asemenea concluzie. Dimpotrivă, majoritatea autorilor noștri însemnați au o operă nu numai de înaltă calitate dar și foarte întinsă cantitativ și foarte diversă ca specii și domenii de abordare. Avem mulți scriitori care și-au desfășurat activitatea pe cinci, șase decenii scriind proză, poezie, teatru, eseaștic și mai tot făcînd publicistică militanță. Să ne gândim la Hașdeu, Argezei, Sadoveanu, Rebreanu, la Camil și Cezar Petrescu, la Blaga și Lovinescu, la Călinescu și Galațion, la Ștefan Ștefan, la Ștefan Ștefan, care le avem pînă acum despre care știm puțin? Nu prea. Un computer de altă lăcăș, am făcut-o, pe Nicolae Iorga pe primul loc între cei mai prolifici autori ai lumii. Avem noi o editură a scriitorilor acestui titan care să dea măcar acestei performanțe? Nu credem că editura noastră tezaurului nostru spiritual se impune deci ca o cerință de la sine.

Creдем că tocmai prilejul centenarului nașterii lui Ion Agârbiceanu este prilez nimerit pentru a spune câteva lucruri critice despre destinația acestei opere. Numele și mare scriitor. Ca și alți scriitori, Agârbiceanu a avut, se pare, vîna de a scrie mult, foarte mult. Să fi ajuns noi pînă acolo să „pedepsim” lucrarea străduitoare și responsabilă? Este drept, cînd scrii mult este fatalmente ca nu toate paginile să aibă aceeași strălucire. Numai că un scriitor care s-a dovedit în treburile vînt în totalitatea scriiturii sale. Putem noi în cazul lui Agârbiceanu rămîne numai la Arhanghelii, Faraonii, Legea minții și Legea trupului, Feteleaga și un mănunchi de povestiri fără a lua în considerare subunghiul roman postum Strigoii? Sau fără a pune în cumpănă vasta sa lucrare publicistică de un ardent patriotism și comentind marile evenimente de după 1900 încoace și care probabil o egalează sau se apropie de aceea a unui Iorga sau Argezei? De bună seamă că nu! După sfîrșitul scriiturii lui Agârbiceanu, să spunem opera lui mai multe opere în ediții așazis de masă, același Arhanghelii și cam aceleași nuanțe în frunte cu Feteleaga. E interesant și ce filme au făcut tinerii regiști după Agârbiceanu. A apărut chiar și o multă parte severă antologie din publicistică și romanele noastre este însă ca un arbut și trei monografiile datorate lui Mircea Zăciu, Dimitrie Vatamaniuc și Cornel Regman (și în acest caz, ca în altele altele, monografia precede reditarea operii?). În sfîrșit, seria de Opere care de fapt constituie obiectul acestui comentariu. Ea a debutat în 1962 cu trei volume, Schițe și povestiri și, se preciza în două rânduri, că apare sub supraveghearea autorului. Era premersă de o lungă prefață (aproape o sută de pagini) semnată de Mircea Zăciu. Incolo nici o precizare, nici un plan, nici o notă, nici o dată. În 1965, deci după săvîrșirea autorului din viață, apare volumul 4, tot Schițe și povestiri și tot sub supraveghearea autorului. Volumul 5 — Povestiri și nuanțe (sic!) apare sub îngrijirea lui G. Pînescu dar „după indicațiile autorului”. Începînd cu acest volum obiectivele noastre devin mai ferme, cel puțin pentru că recunoaștem în G. Pînescu pe unul dintre cei mai competenți editori de astăzi. Numai că seria continuă același calapod inițial: volumul 6 (1971) — Povestiri și nuanțe; volumul 7 (1972) — Arhanghelii și volumul 8 (1973) — Romanul 9 (1973) — Romanul. Acest ultim volum se bucură de o prefață a lui Dumitru Micu. Deci în 12 ani — nouă volume. Nu știm dacă seria mai continuă și cu ce. Nu știm ce text a fost luat de bază. Și încă multe necunoscute se ridică în fața.

S-ar putea spune: bine măcar că avem și aceste nouă volume din opera lui Agârbiceanu și nu sînt eu acela care să zic că nu e bine. Dar ar fi și mai bine ca să începem elaborarea unei ediții cu adevărat științifice a operelor acestui scriitor. La o dată cu un mare și noi am asistat nu la eveniment ca atare, ci la povestirea și interpretarea lui de o anumită persoană, căreia pot sau nu să-i acorzi girul credibilității. Deci, ceea ce a început parea absolut veridic și era dat ca fapt ineluctabil, suferă acum corecția celuilalt punct de vedere, existența lui devine ambiguitate. Mai mult chiar, credibilitatea întîmplării (vizita unui mesager de pe celălalt tărîm) și întreaga atmosferă gotică a povestirii este subminată de nota de umor a finalului. Personajul care a avut această stranie întîlnire este o bătrînă beivă, ce renunță cu mare regret la „vinars” pentru a i se citi o slujbă de purificare.

Gheorghe Suci

Fantasticul ambiguității

Urmare din pag. 1

Jentele nuanțe „Vedenii” și „Betivul”. Amîndouă încep abrupt, cu relatarea la persoana I, la timpul prezent, ceea ce dă întîmplării, evident de natură supranaturală, autenticitatea și tensiunea faptului trăit. Pentru ca în final regimul narativ să se schimbe, trecînd la persoana a III-a, și să aflăm că totul s-a petrecut și noi am asistat nu la eveniment ca atare, ci la povestirea și interpretarea lui de o anumită persoană, căreia pot sau nu să-i acorzi girul credibilității. Deci, ceea ce a început parea absolut veridic și era dat ca fapt ineluctabil, suferă acum corecția celuilalt punct de vedere, existența lui devine ambiguitate. Mai mult chiar, credibilitatea întîmplării (vizita unui mesager de pe celălalt tărîm) și întreaga atmosferă gotică a povestirii este subminată de nota de umor a finalului. Personajul care a avut această stranie întîlnire este o bătrînă beivă, ce renunță cu mare regret la „vinars” pentru a i se citi o slujbă de purificare.

Vedenie sau realitate? Autorul preferă să rămînă neutru, fără a sugera o posibilitate sau alta, lăsînd cititorului întreaga libertate de a alege. Pe un scenariu identic este concepută și „Betivul”, doar acenții fiind diferiți. De această dată, un bătrîn cu palma albulă, povestește întîlnirea cu moartea, descriind sub aspectul iconografic popular; o femeie bătrînă cu cap de cal și cu o seceră în mînă. Sfîșuit de preot să nu mai bea, răspunsul său este ase-

CENTENARUL AGÂRBICEANU

„Faraonii”: ritmul marginii

Povestile cu țigani trimit mai totdeauna către arhetipuri pentru că se încheagă din elementele cosmice primare precum focul, apa, aerul, pămîntul. Numele lui Ion Agârbiceanu, privit dintr-un anumit unghi, este un mit existent între țigani din marginea satului Vlădeni care au avut, timp de două generații, legături tangențiale cu o sată de țigani nomazi; ca mit, ea explică înțelegerea nomadismului de către o populație care a devenit sedentară. Drumurile acestor corturari străbat constant Serbia, Bulgaria, Grecia, Ungaria și România: în unele părți merg ca să-și plădă urma ori să cîștige „voievoda” renume printre străini, în altele vin ca să-și găsească rudele ori să-și lase pe cei care vor să se răzlească (bătrînul Mina din Lugoj ori bătrînul Miș din orașul de hotar, Pentru ei hotarele dintre țări au valoarea simbolică a rupturii de relief pentru populațiile sedentare. Viața lor se desfășoară sub semnul focului și al vînturilor eroice poartă din loc în loc întretînid pasiunea micșării; pămînturile și apele în schimb, supuse prin firea lucrurilor dorinței de formalizare a omului, locurile prin care trec hotarele îl nelînistesc pe corturari, îi atrag către repaos. Cimpile dintre Dunăre și Tisa, acest „fund de sac” al populațiilor migratoare care nimeresc în drumul lor spre apus gurile Dunării, rîmîn centru de gravitație în comunități de nomadism pe lângă satetele sau orașele din drumul lor. O leșire deloc glorioasă din cercul ancestral — dar o pătîndere în civilizație. În trib voievozii se alegeau din două familii — Tancu și Cernovici; reprezentanții îndreptățiți ai regalității tînarului Tancu și Salomia — se căsătoresc în timpul voievodului Tancu cel bătrîn, dar acesta comite o gravă greșală personală, este arestat în Ungaria și i se pierde urma. Pentru a sancționa greșala, tribul la familia Tancu atribuie regalității și-i face voievod pe un venetic — Dinu. Tradiția a fost uzurpată, tîndra pereche nu mai are acces la funcție — dar nici Dinu nu poate lăsa voievozi

din neamul lui pînă cînd nu-și amestecă singule cu Cernovicii. El o cere, după „dreptate”, pe Salomia, dar sotel ei o apără ca un adevărat vînt de voievozi și ea însăși îl refuză cu tărie. Conflictul nu poate fi rezolvat, dîmșmînd între cei doi fruntași „se mărește și crește an de an”, pînă în ziua cînd Rozalina, fiica lui Tancu și a Salomie, împlineste 13 ani și Dinu o cere pentru fiul lui. Atunci ura izbucnește „ca săcerea pe care n-o mai pot ține tîntunii” (metaforă deosebită din ocupările nomazilor în legătura cu prelucrarea fierului). Este momentul „cînd fierărie” care altă generație, punctat ca stare de autor: caravana abia a trecut hotarul dintre Ungaria în România, anul însuși ația s-a trecut de solstițiul de vară și elementele se declanșează, într-o vijelie cumplită, cu tunete și fulgere infiricoșătoare. În urma bătăii noaptime de lîngă corturi Tancu, Salomia și Rozalina fug ajungînd de la hotarul țării la marginea satului Vlădeni, adînc în inima țării, ca să-și păstreze urma și ca să spioneze drumurile tribului. Negreșit, dacă va mai veni prin aceste locuri conflictul se va reînnoia. Negreșit, tîndra mai vine prin aceste locuri, Tancu și Salomia reușesc să se vadă pentru o clipă regi — dar prin trădare sînt amîndoi ucîși. Rămîne fata, ultimul vînt al familiei Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistemul lor de reprezentare, i-au fixat-o în suflet sub forma unui foc mistuitor. Scena, de un dramatism rar, se petrece în familia Cernovici, copil încă, „neajuns la vîrsta să cunoască liniele familiei”, pe care soarta o ajută să scape. Creșterea ei va alege sensul răzburilor. Părinții i-au înșuflet-o neîncetat și, ritual, în sistem

urzici de primăvară

Rupea soacră-sa în oală frunze, la fier. Stătea întins pe pat și se uita. De sub covorul îi țeseau lalele goale, alb.

— Ce rizi? — Nu rid. Mirosea frumos, a ceapă curată. La masă nevastă-su, infolțită peste mijloc cu flanela lui, alegea fasole. Trebuia să nască azi-mine și-și învelea picioarele cu o pătură galbenă, mai veche.

Era parca frumusețea și alegea fasolea repede-repede într-o crăciță mare. Avea miștile lungi și unghilele pălate, murdare. — Nu aduci niște lemne? (Era soacră-sa). — Nu aduc nimic. — O!

Deschise ușa și boscorodea, se vedea afară pe geam cum rupe uscături din gard. — Închide că m-ai frig!

El nu se mișcă din pat. Prin ușa deschisă mină vântul praful uscat și aer de afară.

Să nască odată, să n-o mai vad bălăbăntă, cu flanela lui peste șale. Așa cum geada în lumină, cu părul în ochi, era mai frumoasă. S-a sculat de la masă și a închis ușa fără să se uite la el.

Mirosea de pe plită a buruiună fiară. Afară dintr-o soareie călăiește și baba adunase o grămadă de trenzi.

El se făcea că doarme. La urmă s-a sculat, a mîncat niște pine și a băut o cană de apă. — Nu vrei și tu? A întregat-o.

Ea alegea la fasole și era tare slabă, aproape verde, legată cu flanela aia. El și-a virt labele în galoși și-a țesit în curte și-și forță de lucru. Baba rupea niște frunze în sac pentru mișcare.

— Stai! Unde te duci? — Nicăieri. I-a propit în brațe o pungă.

— Ia asta și vezi la Hați, devale, culege niște urzici pentru nevastă-ta... să mănince fierțe, că-i slabă.

A coborât greoi scările făcute cu tesla în pămînt galben.

Era cald și se ridica praful. În vîrturi de pom, muguri și câteva flori mîtite.

La Hați, lângă curtea lor, numai urzicele mici, albastre aproape și pe pietre la soare foiau vaca-domnului, coada la coadă.

A rupt câteva urzici moi, se ridica praful. Se zbucise și pămîntul.

S-a culcat așa, cu burta la cer, încălzit. Creștea iarba mică, departe lătra un cîine. Cînd s-a trezit amoroș, era frig, poate de la pămînt.

S-a sculat, a umplut punga de urzici și a luat-o înapoi pe scări pînă la gard.

La ei ușa deschisă, nu se vedea nimeni. — Am adus urzicia, mădă!...

În prag soacră-sa cu mîna la gură, speriată. A intrat în curte și fuga pînă acolo să vadă ce-i.

Înăuntru pe pat, nevastă-sa aproape verde și o vecină sufla în luminare „Lasă, bine c-o fost numai așa, faceți voi altul!” Îndesa sub pat albăstră plină.

S-a uitat la nevastă-sa transpirată, a deschis ochii, sufla greu. Soacră-sa jela.

— Taci mă! A tăcut.

De afară bătea soarele a primăvară. A înveit-o cu ceva și i-a pupat mîinile murdare de la fasole.

Soacră-sa deschisese dulapul și căuta un lucru.

El s-a proptit de prag fără vlagă, cu ochii în pămînt.

Nevastă-sa respira mai ușor, poate că adormise.

În pomul lor două flori mîtite, albe, a luat punga de urzici și-a agățat-o-ntr-un cui.

Aprinsese o țigară, că de plins tot n-ar fi putut să plîngă, mai ales acum.

și lăranii încovoiați sub cascada rodinii se spală pe creștet cu griu.

Grîul se întinde pe lăcerea, sub potârni, se învelește cu plapuma nouă înmădă casa pînă la pînciulii ferestrei, susține pereții. Casa lăranului luminează pămîntul; casa lăranului e de aur.

Grîul pătrunde-n coveta capîlului deslășat. Dormim pe prispă, la picioarele lui, facem de străj. Voevodul Grîu.

Dimineața ferestrele sor din țîșini. Grîul se prîmînește cu virful lopoții, duhul piinii umblă prin sat.

Mestecăm boabe de grîu plîmbindu-le prin gură ca pe un cîntec nou pe care-l știm că își caută vorbele.

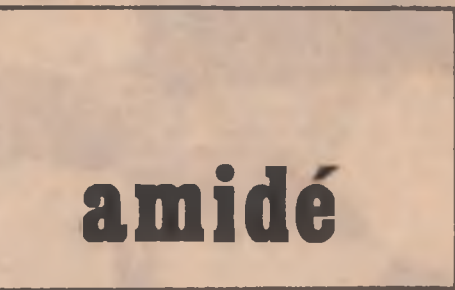
Paul Valery spunea cîndva — în Sutte, mi se pare — că poezia, poezia „trebuie să se roage cu cuvinte impregnate de linșie”. Acest adevăr nu aparține de simplitate, înțelegem mai bine să-și strig (de) pe acoperișurile tuturor cavelor literaturii române. Dar prozatori? El — cu ce fel de cuvinte să se roage? Crede că așa am crezut dintotdeauna — cu toate taturora dar, înainte de toate, numai cu ale lor.

Întă ceea ce mi-am spus, acum aproape cinci ani, cînd am descoperit în Salvina Adam un prozator ce și construiește, încă de pe atunci, mica ei lume, numai a ei. Drea în clipa aceea aș fi avut o revizită a mea, l-aș fi deschis toate paginile. Dar nu dintr-un spirit de otrăvire orgolioasă, ci din dorința de a-mi mîntui entuziasmul primiz-un șir întreg de contestații: poezizarea terore? Așa mi-ar fi putut reproșa cinea, oricine.

Da, Salvina Adam poezizează poate prea mult: fecore e, ai dreptate, amice, poezia prozelor ei. Dar ce poezie? Eroii cu gesturi dure, cu simțămînte debilitate, își plimbă fantasmale erude în lunări de coadă. De departe îi se pare că totul e iutaneos și amuzant. Cînd crezi că tunelul țugu tot mai în adînc sub înalțuri de beznă, se lvește de undeva o lumină, o undă stelară devine deodată „fund de ochi”, apoi se îndepărtează iar și, prefăcută în lanternă, te scoate pe a lectie de raze și te aşază cu geții în brațele orizontului. Această armură pe care o au prozele Salvinei Adam este chiar limbajul. Este limbajul poetic de care vorbim și care, arareori, suprînzoră ontologia narativă. Fîndcă avem și povestile rotundă de viață în proza Salvinei Adam, în sensul în care întîmplarea este un accident al necesității întîmplărilor, dar și într-un sens mai pur, egal cu un corolar al simțămîntului: acela prin care „biografia” eroilor este prină în obștile proiectului. Există o stranie tristețe în prozele Salvinei Adam: ea intervine atunci mai ales cînd autorea se vede încadrată de nevoia de a părăsi țărîmul, în favoarea unei vesimii purificatoare. Toate aceste contrasturi organizate în cercul orgolioasă — cu toate taturora dar, înainte de toate, numai cu ale lor.

Constantin Crișan

salvina adam

amide

Cînd tata a cumpărat-o pe Amide de la turci cu cinci sute de lei (că mai fusese măritată pînă atunci de citeva ori), începea primăvara, dădea verdele în pădure.

Eu fierbeam niște cap de oase într-o crăciță afară pe cămăzile. Alături mică aduceam bețe din gard, lemne de la dărîmături, coceni, ca să fiarbă mai repede.

Cînd tata a oprit căruța și s-a dat jos, toți au tulit-o după casa, în grădina, la gunoi. Rămăsesem eu și nu știam ce să fac, am ridicat tabla de pe crăciță și oala roz a beții dinți la mine.

A coborît și Amide avea șalvari curăț, sandale albe, mărgele și un batic nou. Se uita la gunoi. La casa de chirpic, la captorul dărîmat, la stiva de coceni, în ușa, un sac de stic și lîngă perete numai căcărăze de copii. S-a oprit în fața mea (nu era mai înaltă ca mine). S-a uitat lung, eu nu știam ce să fac, i-am prins mîna și i-am sărutat-o frumos, cum am văzut că fac oamenii pe stradă.

Tata a zămbit mîndru, că oricum, eram băiat mare.

— Alți copii n-ai? — Ba am. Unde-s ăia mici? m-a întregat tata pe mine.

— S-au ascuna, vezi la gunoi... S-a dus în spatele casei și-a strigat tare la pi. Tegeau murdar, din nulelele de oțetar, din porumbul uscat, copii urîți, toți frații mei de la cine s-a mîmărit, de la cite neveste a mai avut tata.

Cu toți în un loc eram cîmpie suflete. Amide s-a uitat în crăciță la capul de oase fier și a lătrat în casă. Noi în jurul focului întindeam pine în zeamă de oțet.

Dimineața tata a plecat cu treabă și pe Amide o mîncea pielea capului.

Mă, voi aveți pădunchi... Ne-a luat la soare, strîvea între degete pădunchii, noi aproape adormisem acolo, în poala ei. Dădea soarele cald, la pădure aveau să iasă cococi galbeni și iarbă, am fi mers pe deal încolo, trebuia să plouă, să umfle pămîntul, să răsără flori.

Amide era frumoasă, stăteam culcat în poala ei și mă gîndeam la iarbă, țiriu vara spălăm calii încoaceți pe udatele în floarea-soarelui, pe cîmp, ea avea degetele subțiri și pădunchii pocneau.

— De unde te-a adus? — De unde te-a adus?

sanda ghinea

Grîul din odaia curată

Plouă prin sat cu boabe de grîu. Toată cămăsa lăranului s-a făcut boabe de grîu. Grîu din călcie pînă sub unghii. Grîu — în foamea de dimineață —

grîu — în foamea de muncă — grîu — în foamea de cină de dragoste.

Odaia curată cu perinele ca niște pietre-nflorite, ei leopădă singură ușa precum furnica aripile după nuntă.

Grîul pătrunde în casă pe spinării aburinde

Cu o poftă infinită și-am frînt grumazul

Și în iubire numai eu să strălucesc aș vrea

Căci te iubesc de cînd eram copil și în iubire numai eu să strălucesc aș vrea Ah, numai eu să fu și mire și mireasă și leul și leoaica și vîrsător și stea fierbinte care game și te strigă în pînul meu întunecat să tremure de frică scalpul tău băoi cum tremură sub lîștor taurul cereș la fel să tremuri tu sub albul meu picior căci te iubesc de cînd eram copil și în iubire numai eu să strălucesc aș vrea

Orgolioasă

În numele poeziei, argoșii și soții și înmășetate înfiorătoare a cămii Oh, pielea mea — un cort zăesc împins de vînt Sub el dorm îngemănați tata și mama ei dorm îngemănați cu ochii orbiți arși de lava izbucniților mele tuluse în numele, încă o dată în numele poeziei

La pescuit

Pe riul care duce războaiete la vale Stau veacuri mori la umbră și birfesc. E liniște. Foc plajă separete. Iar eu în undele de oase încep să pescuiesc.

Spre seară, cînd căldura se-nmeaie, rîd mirat

C-am prins același pești ca-n alta ope. Împachetez și-oscult cum Galozia Din fălci, cu poftă, cască pe aproape.

Vatra

Te-ai reintors în vatra ămpului De unde se vine. Sîdvește și bucură-te l Lăstarii lăsați Vor povesti despre locurile Prin care-oi să treci Reluind de la cap înfinitul. Fantastic va fi l Lumi noi, întîlniri Cu îndepărtați Cu se apropie. Deși te știu grijuliu Totuși, drum bun l Și multă atenție l (E încă multă răutate). Cînd vei reveni, va fi bine, Dar vei vedea iar Cit de cumpit de departe Ești De starea care-i Intr-adevăr fără egal.

Grîu pentru sămînță

Grîu dezmiertat, grîu încercat în coră, și-ru românesc cu noi de o ființă: Deoportu cel pentru sămînță, de alta cel de mîncat la meară.

Orindueli nescrise, ce nu mor, de-i anul darnic sau daccă-i hopșin, grăunțe morilor de nu rămîn, lăranii string sămînța ca pe comindul lor.

Îi sapă-ascunzătoare de propria lor casă, intrarea strîmă, lădreață-n pale, de-ncep în ea doar albele lăcărare care-o lipesc cu toină și păstură.

O ard apoi tot facturi de comoră pînă în lut se-ncheagă ca-n scoică un palat în care grîul stringe nădăjdi și așteaptă, pecețuile cu-o roată de plug pe dinlăuri;

Dar cînd zăpezi trecute în țărîm se scurg un soare poruncește prin rațele de plug.

care autorul se identifică adesea) se fac purtătoare unor mesaje etice, derularea conflictului relevînd adevăratele caracter (concepte de obicei învaluit). Permanentă răsturnare a raporturilor dintre eroi pare a fi tipul de structură dramatică preferat în care unul personaj A i se opune un altul B pînă în momentul cînd A devine complementar lui B sau se identifică prin dubitare; acțiunea se orientează apoi în direcție contrară, relînd etapele confruntării dar cu pionii inversați. O structură în cercuri concentrice care urmărește penetrarea în conștiința atîi a partenerului din scenă, cit și a celui din stal.

Dincolo de un manierism incipient (un anume conventionalism stilistic provenit din voluptățile pastîșării propriilor procedee dramatice: predilecția pentru deznoadămîntul căutat, artificial, nu totdeauna în favoarea demonstrației, aglomerarea ostentativă a situațiilor-limită) este de remarcă că tînarul dramaturg folosește cu abilitate tehnicile teatrului modern: anularea spațiului temporal concret, urmărirea fluxului memoriei afective, ambiguitatea dialogului, avansarea conflictului prin anticipare, complementaritatea acțiunii — redusă la un minimum de fabulație — prin indicții de topografie, de deplasare și ritm, conotație, reduplicarea, deschiderea spre analogie, tentativa parabolică. Sint aceste calități care îl certifica lui Radu F. Alexandru „sansa” de a fi pornit pe un drum propriu spre descoperirea autentificării discursului dramatic, cu luciditate și responsabilitate artistică.

Desen de Simona Pop

Desen de Liliana Niculescu

florică mitroi

Să fii marmoră

Să fii marmoră în amurg cînd singele scoate vipere și vulcanul începe să plîngă își voi striga în ureche tămerile mele de pierdere

Te iubesc, te iubesc am strigat în alba ta ureche ca și cînd mie însămi mi-aș fi strigat

Tu ești numai prilejul ca eu să-mi sărut alba imagine ca pe un nufăr

Ca și cînd trupurile noastre și insetate unul de altul și-er căuta fiecare imaginea sa din adîncuri

Și cînd m-ai prins în brațe em fost ca un armăsar năruș sub picioarele călărețului

tudor gherman

Noapte

Cad rev în această noapte Din secol în secol Perele ceapte. Le-ascult întîlnirea Cu tămeul din humă Cutremurindu-mă de frică Pentru teată lăptătea Ce mi-o păzesc. Mai ascult și vatra Coborînd mereu în flintini După alte soluții. Departe S-măd cum respiră în somn După truda unei noi zile, De așteptare Nenăscuții următorului veac.

Și eu...

Și eu voi fi Un la fel de cumpit grădinar, Tot așa crescîndu-vă-n singe Rădăcinile satului meu Înfășurate După fusul pămîntului. Și eu depărtaților Vă voi spinteca Pînă la aluatul de pine Vuindu-vă spre vatră. Și eu vă voi crăpa Cum mă crapă acum Odată cu piatra Din temeliile casei Ierburile satului, Cu nemărginire înspumîndu-mă. Și eu!

Virful

Din virful de iarbă poți vedea înfîșîrit Tare ce-alt de mult și-a răvășit Dincolo, nopțile. Iara unde și-a potrecut copilăria Clipa ce te-a adus acolo Cînd s-a copt și-mplinit. Iara aceea-i frumoasă ca rana Lăsată-n cer de satul meu cînd venea Cîte-o oră-n mîințele mele Demult.

teatru

O șansă: Radu F. Alexandru

Piesele lui Radu F. Alexandru se organizează în mod constant pe o schemă subsumată noțiunii de joc în care, conformîndu-se regulilor genului dramatic, acționează doi sau mai mulți jucători care au, care își propun, scopuri contrare, finalizarea oricărei atitudini luate de un dîin pîrînd astfel încît rezultatul ciocnirii, suma situațiilor conflictuale, să reprezinte un cîștig în planul ideilor.

Sub aparența concretului, a locului comun chiar, se descoperă ambiția de a construi moderne alegorii, metafore narative vînzînd principiul abstracte. Un anume retoricism al replicilor impune aprederea pieselor drept proiecția unor confruntări imaginare — necesare procese de conștiință generate de impactul omului cu societatea, cu istoria, cu sine însuși. Indestructibilitatea ființei umane, dreptul dar și incapacitatea de a fi stăpîn pe propria viață, raportul dintre înțelegerea libertății (cu tot ce determină asumarea acestei responsabilități) și privarea de libertate (cu repercusiunile ei), conflictul dintre generozitate și mentalități, conștiința cu instanță supremă, frica generat înnecredere, dogmatismul devenit fanatism, obligația fiecăruia de a-și trăi plener existența sint teme de acut interes con-

Desen de Simona Pop

film

Gozlan

O cinematografie nu trece de la copilărie la adolescență și de aici la maturitate în mod obligatoriu, după un număr de ani sau după un număr de filme; chiar în cinematografia japoneză care produce aproape două sute de filme anual, care a depășit prin cîteva ani marți și creatorii nivelului provinciei culturale, filme ca cele ale lui Kurosawa coexistă cu subprodusul care trădează în cele din urmă o vîrstă care nu depășește cu mult ani elanurilor juvenile.

Nu sînt la curent cu nivelul filmului sriian, nu știu ce s-a întîmplat pînă acum în această parte a atlasului cinematografic, dar Gozlan, premieră a acestei săptămîni, oferită cu generozitate publicului nostru de rețeaua de distribuție a filmelor, răspunde intructivă curiozității noastre frîște din du-ne o idee (sau mai bine-zis o bîntuială) despre ceea ce este filmul sriian în general. Dacă nu s-ar vorbi limba arabă, dacă personajele n-ar fi investiminte în costume specifice locului, dacă nu s-ar putea și nu s-ar dansa exact altă de să existe o „atmosfera”, filmul ar cînta fi luat drept indian, mexican și de ce nu, chiar românesc — de felul celor turnate de Mircea Drăgan în Maroc. Funcționează aici o atracție spre universal, spre ge-

Desen de Liliana Niculescu

este desigur de partea dragostei, a frumuseții, a tineretii... Un june-prim arheolog, interesat mai mult de farmecele verisigarel sale decît de ruinele pe care are de gînd să le cerceteze, învinge pînă la urmă în concurența cu un șeic șef de bandă; cei doi își dispută altă dragostea fetei cit și vestigiile arheologice rămase din vremea romanilor pe care marelui șeic încearcă să le exploateze pe cont propriu... Chiar umorul și hazul sînt de partea binelui — reprezentate de un servitor pitoresc care stoarca publicului hohote de ris în maniera lui Jean Constantin, ceea ce este încă o dovadă că arta nu are granițe.

Deși prin strădăniile realizatorilor filmul este împins uneori pînă la ilustrația etnografică și folclorică, ceea ce el nu reușește să surprindă în cele din urmă este tocmai specificul local — tocmai acele trăsături spirituale specifice unui popor, eroii sînt lipsiți de personalitate, înfrunchează caractere generice ale unei lătrii generice rezolvate conform cu canoanele genului. Forțele binelui sînt cu dămnică încarcate de calități, în vreme ce forțele răului se bălăcesc în cea mai neagră promiscuitate... Toate acestea nu fac decît să dovedească înțerețea unei cinematografii deși în fond nu este vorba decît de un singur film. Declarat de partea binelui și a dreptății, filmul este nedrept cu personajele sale, superficial în înțelegerea valorilor înțelețite și a celor efemere. Privit ca un simplu joc, Gozlan poate că nici nu e un film chiar alt de rău, dar în altă înțerețea nu este o vîrstă ci o strălucire. Nicolae Mateescu

aici sint toate? Intreabă cel în cămășă neagră apropiindu-se mai repede de portal.

Străbătura un coridor lung, îngust și întunecos și cu toate că nu se mai vedea nimic împrejur, și nici nu se ghideau unii pe alții, nu aștinseră nici o lumină.

S-ar putea să se fi scâmbiat, să se fi pierdut din vreo neatenție, drumurile n-au fost prea ușoare, poate că baloturile n-au fost chiar atât de bine legate, apoi au venit unele cu cărțile, altele pe vapoare și pe trenuri, unele au fost aduse în desăuși sau în sași de hirtie, la dracu, sacii au fost îngrozitor de grei și nu se mai terminau, altele au fost purtate pur și simplu în brațe zeci și sute de mii. De asta zic...

Nu, nu-i posibil, îi răspunde aproape distruptor cel în cămășă neagră, oamenii n-au sînt oameni încercați, nu sînt oameni de război, e absurd să crezi că s-ar fi pierdut ceva.

Ai dreptate, echiță un răst nedeluzit cel în cămășă împodobită cu scorpionii purpurii, nici eu nu cred, dar și dacă e altfel, mai avem timp să trimitem mesageri, iscoade, pe toate drumurile pe care nu asistăm pe nici un punct, sărăm amănunțit în toate stațiile, în toate hanurile, în toate casele de raport. Apoi se poate merge pînă la origini, se pot controla cu maximă atenție lăzile, dulapurile, rafturile, beciurile, subsolurile, mezaninurile, terasele, gropile, scările, animalele împătite, manșetele, căptășelurile și altarele, faldurile, cortinele, grinzile și hornurile. Mai pot fi confiscate cele scoase de sub țesături în noaptea asta spre a o descoperi pe cea mai feroce și pe cea mai distrugătoare.

Am pierdut prea mult timp zise cel în bluză verde cu reflexe argintii. Apoi ar trebui să mai cercetăm ștampilă de telegraf gol pe dinăuntru, pletrele kilometrice și asfaltul. Am scapa cu toate acestea din vedere podurile și punțile de care e posibil să fi căzut vreun pachet care s-ar putea ușa după ce a fost adus la mal sau după retragerea apelor.

De prisos le-o tăie cafenul, s-a făcut tot ce a fost posibil cu maximum de prevedere și operativitate iar eu am condus personal operațiunile. Suspectele dumneavoastră dovedeste că sîntei dominat de nesiguranță și îndemnat la disoluție și la anarhie. Trebuie să aveți încredere în aparatele noastre de certă și unică precizie: radarurile, sfintele crucifixuri, tuburile de mirosit miamele libertății, petecile de purpură cardinală, fonografele de înregistrat fosele specifice al celor iluministe, osul divinului Satanasarola, aparatele de detectare și cartarea a undelor flozifrice, filul din mătura lui Nostradamus, subfele noastre raze Q care străbat metalele și granitul.

Nu, mai zise cafenul foarte decis, totul e aici, ultimul transport s-a făcut aseară și dumneavoastră, — îl privi acum pe cel înținat cu scorpionul, — ai recepționat, aiți numerat și clasat totul. Dacă au fost făcute stive egale pe criteriul lății și lungimii înseamnă că nu s-a procedat rău.

De asta nu vă puteți îndoi, imi asuzi cum dăpina răbândere a acestului de mărșă și a primit pînă acum: înaintea de mizul nopții am terminat treaba am încuțat, broasca are un cifru nou și necunoscut decit de către mine, și cheia iată-o!

Acum ce facem? ! Intrebase cu un fel de nerăbdare plătistică cel în cămășă neagră.

Așteptăm să vină seful. Nu știu de ce înzire.

Ce facem dacă nu vine la timp?

O vreme nu se mai auzi nici o vorbă. Pe coridorul lung, întunecat și rece nu se putea bănuți că ar mai fi năvălirea vreo suflare.

Facem proces de pătrundere din strictă necesitate și de deschidere forțată, vorbi cu un glas ușor echilibrat și impersonal, probabil cafenul.

Cred că asta e soluția. Se putea recunoaște ușor vocea saavă de sopran a celui cu bluză verde-argintie.

Sint aici! Și o vastă dar ascunsă mișcare din articulații se petrece neauzită și echilibrată din fata portilor se pietrifică în așteptare.

Sint aici și vă ascult de mult, domnilor. Era o voce care vădea o extremă siguranță. Părea că se frigea cu intreruperi, dintr-o tulpină, o cracă grosă și uscată.

Ascult rătăcirile, ezările evidente ce le desășurată, anarhia ce naște și crește în mințile dumneavoastră, și asta tocmă acum în fata unui pas atât de important. Nu am cuvinte să vă judec mai aspru și dacă mai am puțin voi un rest de încredere este că știu cum să lucrăm pînă acum. Consider că nu v-am ascultat și nu v-am auzit și cred că cel mai însemnat lucru este să trecem la fapte. Deschideți portile!

Cel care se afla în posesia cheii și a cifrului aprins o brichetă și în acel moment se auzi dinspre capatul coridorului înecat și sumpu pasul inegal, tîrșit și sotișit al sefului. Cînd ajunsese în sfraza rază de lumină toți se pleacă în tăcere, apoi își lipiră pentru o clipă fruntea de zidul coridorului. Era un semn de recunoaștere și de salut. Seful îl privi cu o atenție distrată dar cu certă pătrundere și le răspunde la fel. Văzut de aproape părea să se emene cu un starot bătrîn din cauza bărbii asle ciufulte și a părului nepieptănat din care se scurgeau pe lîngă acua roșie din ceafă două rîuri de conușă. Pe umeri îl atrîna o gluză dintr-un siac cenușiu ce se termina în două funduri de sac în care îi erau învelite picioarele. Trunchiul îi era învîlțit într-un drapel multicolor și ferfenițit, purtat ca o esarfă și pe care alergau în mare viteză doi soareci albi și bine hrîniți. În mîna stîngă ținea un baston ce arăta a fi mai mult teaca unei spade grele cu al cărui vîrf rîdea poduța coridorului. Dreapta nu i se putea discerne cu toate că orice cuvînt era însoțit de o mișcare a mîinii negre și lipsită parcă de degete. Cei dimprejur o urmăreau cu interes fără să încerce a-i căuta fata sau să se arate mirajii la cutromurul scurt ce-i apuca burba după fiecare cuvînt.

În relativa obscuritate se mai putea vedea căruțul înalt, rulat pe niște roate de tanc și pe care se afla un scîmbeu îngust de care seful se sprijinea lîndu-i libere gîturile și trădînd impresia că ar fi stat în picioare.

Portile se deschiseră cu dificultate și un perete amorțit întînzindu-se spre negurile bolții opri toate privirile.

Ce trebuie să facem? Intreabă cam fără sens verde-argintul.

Ne trebuie un tribunal, sugeră cel cu scorpionii.

Adevărat, un tribunal, o instanță.

Al putea să-mi explice unde este sediul adevăratului și în stîmbrina cu este acest adevărat dacă nu într-o noastră? Și apoi ce mai este și asta tribunal și instanță? Rog ca în continua-

pan izverna

Condamnarea

re să nu se mai spună vorbe fără nici un înțeles. Glasul sefului sunase sec și rece.

— Așa este, n-avem de unde, n-avem cum, ar fi și nu complicăm inutil, de aceea nici cuvîntul tribunal n-are nici un rost aici și acum.

— E nevoie de cineva de specialitate care să judece.

— Avem atît de multe de făcut și aceasta într-un timp foarte scurt, avem nevoie de timp, nu ne ajunge timpul.

— Nu să judece, să condamne! Vorbise seful.

— Crede că noi avem tot ce ne trebuie. Nu ne lipsește nimic, ca să înțirăm și să fim, ceea ce numești dumneata, tribunalul.

— N-ai vorbit rău, încheie cel în cămășă neagră și lucrul cel mai bun este să ne hotărîm să procedăm imediat la condamnare. Eu propun să începem cu primul rînd, rîndul din față.

— So vede că nu cunoști exact termenii problemei îi răspunde pe loc și disprețitorul cafenul. Nu cunoști înălțimea imobilului, cit de largi sînt sălile, adîncimea galeriilor care după toate prevederunile se întind pe o distanță de sute sau poate de mii de kilometri. Au fost aduse aici și depozitate din vremi imemorabile de către cele mai verificate și mai demne generații de sefi din toate timpurile. Nu trebuie să ne scape nimic și asta într-un timp controlat și mărginit, tocmă de aceea nu putem începe cu primul rînd. În aceeași măsură nu putem începe, exact din aceleași motive, cu toate doadații.

Seful care făcuse și privise absent într-o parte își spusese superior și fără puțință de apel cuvîntul.

Vom începe cu primul rînd și în funcție de gravitatea acestuia vom condăma totul pînă la ultimele colțuri, fîrde și coridoare ale tuturor labirintelor și galeriilor.

Hotărîrea păru deodată atît de revelatoare încît scoaseră cu toții un muget de aprobare și cafenul puse mîna pe prima bucată.

— Prima admîțit că ar trebui să facem un inventar al rîndului din față, întreba inteligent cel pe care scorpionii păreau în penumbra luminii zgîrcite că plutea molatec.

— Cine știe să scrie? Intrebase seful.

— Toți priviră cu mirare dreapta sefului ce schițase o diagonală intreruptă și neagră.

volum subtil pe care scria: „Guliver în țara calior”.

— Da, e o carte de spionaj și prin urmare ultrasubversivă, zise seful.

Negru care ținea să-și apole neapărat proasta impresie ce o făcuse, propuse imediat, lîndu-și graba:

— Să fie ară! Toți îl priviră pe seful care-l fixase acum pe negru în albul ochilor.

— Este o carte de spionaj și prin urmare ultrasubversivă, zise seful.

Negru care ținea să-și apole neapărat proasta impresie ce o făcuse, propuse imediat, lîndu-și graba:

— Să fie ară! Toți îl priviră pe seful care-l fixase acum pe negru în albul ochilor.

— Este o carte de spionaj și prin urmare ultrasubversivă, zise seful.

Negru care ținea să-și apole neapărat proasta impresie ce o făcuse, propuse imediat, lîndu-și graba:

— Să fie ară! Toți îl priviră pe seful care-l fixase acum pe negru în albul ochilor.

— Este o carte de spionaj și prin urmare ultrasubversivă, zise seful.

Negru care ținea să-și apole neapărat proasta impresie ce o făcuse, propuse imediat, lîndu-și graba:

— Să fie ară! Toți îl priviră pe seful care-l fixase acum pe negru în albul ochilor.

— Poate vreunul citește? Seful de fapt se plătise.

După o tăcere scurtă cafenul răspunde cu o lenevie corectă:

— Eu citeșc literale mări de tipar.

— E de ajuns, le vei ține minte, decise seful.

— Prima bucată, „A-na-xa-go-ras”, silabisi cafenul.

— Foarte periculoasă asta, zise verde-argintul.

— Cum o vom condăma acum? Se întrebase aproape pentru sine bluză neagră.

— Da, asta-i întrebase fiecare celții.

— Să fie distrusă prin foc, adică prin ardere. Să fie arsă. Vocea sefului dărea semnele unei oboseli tolerante.

— Aveți dreptate seful. Sîntei un om mare. Să ne lertăm mințea noastră nu atîi de ascuțită.

— Următoarea, zise seful.

— Verde-argintul îi întinee cafenului un

— Poate vreunul citește? Seful de fapt se plătise.

După o tăcere scurtă cafenul răspunde cu o lenevie corectă:

— Eu citeșc literale mări de tipar.

— E de ajuns, le vei ține minte, decise seful.

— Prima bucată, „A-na-xa-go-ras”, silabisi cafenul.

— Foarte periculoasă asta, zise verde-argintul.

— Cum o vom condăma acum? Se întrebase aproape pentru sine bluză neagră.

— Da, asta-i întrebase fiecare celții.

— Să fie distrusă prin foc, adică prin ardere. Să fie arsă. Vocea sefului dărea semnele unei oboseli tolerante.

— Aveți dreptate seful. Sîntei un om mare. Să ne lertăm mințea noastră nu atîi de ascuțită.

— Următoarea, zise seful.

— Verde-argintul îi întinee cafenului un

Emil Rusi: „Victorie”

— Poate vreunul citește? Seful de fapt se plătise.

După o tăcere scurtă cafenul răspunde cu o lenevie corectă:

— Eu citeșc literale mări de tipar.

— E de ajuns, le vei ține minte, decise seful.

— Prima bucată, „A-na-xa-go-ras”, silabisi cafenul.

— Foarte periculoasă asta, zise verde-argintul.

— Cum o vom condăma acum? Se întrebase aproape pentru sine bluză neagră.

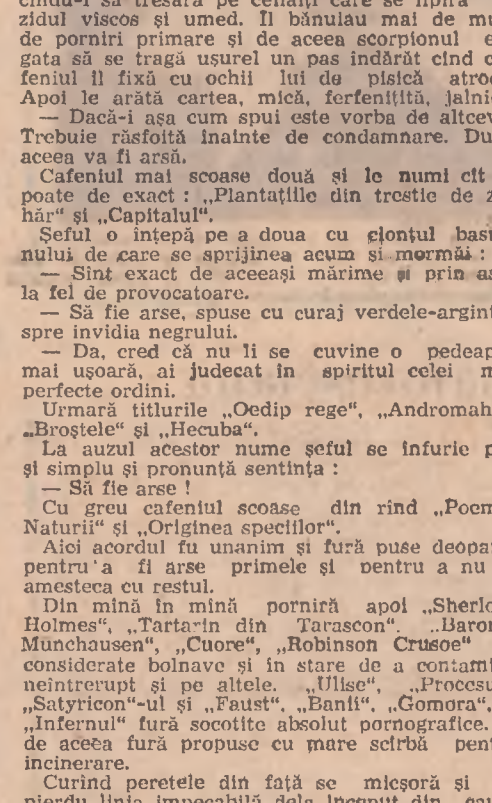
— Da, asta-i întrebase fiecare celții.

— Să fie distrusă prin foc, adică prin ardere. Să fie arsă. Vocea sefului dărea semnele unei oboseli tolerante.

— Aveți dreptate seful. Sîntei un om mare. Să ne lertăm mințea noastră nu atîi de ascuțită.

— Următoarea, zise seful.

— Verde-argintul îi întinee cafenului un

Emil Rusi: „Pace”

— Poate vreunul citește? Seful de fapt se plătise.

După o tăcere scurtă cafenul răspunde cu o lenevie corectă:

— Eu citeșc literale mări de tipar.

— E de ajuns, le vei ține minte, decise seful.

— Prima bucată, „A-na-xa-go-ras”, silabisi cafenul.

— Foarte periculoasă asta, zise verde-argintul.

— Cum o vom condăma acum? Se întrebase aproape pentru sine bluză neagră.

— Da, asta-i întrebase fiecare celții.

— Să fie distrusă prin foc, adică prin ardere. Să fie arsă. Vocea sefului dărea semnele unei oboseli tolerante.

— Aveți dreptate seful. Sîntei un om mare. Să ne lertăm mințea noastră nu atîi de ascuțită.

— Următoarea, zise seful.

— Verde-argintul îi întinee cafenului un

După acest mare avertisment judecătorii se aleseră cu junghuri și avarii. Numai seful rămase neatinse și neclintit.

Atunci, ca pentru o supramă decizie, seful strigă parca dintr-o scorbură depărtată și nevăzută:

— Vedeti dar cit de vinovate și de înrăte sînt. Vor să se strivăscă, să nu ucidă. Asta nu făcut întotdeauna ei cu înaintașii noștri care le-au demascat fosele, imoralitatea, perversiunile și tendințele oarbe de moralizare și de asanat. Nici una nu merita absolvirea de pe deasupra, toate sînt la fel de culpabile, acest prin rînd a dovedit-o. Pentru a scurta judecata hotărîse arderea tuturor.

După aceste mari cuvinte verde-argintul sparse tăcerea.

Am cuptoare și vetre speciale, anume construite pentru asta, cu grătare etajate, cu hornuri laterale, cu tiraje oblice. Înainte de toate un mecanism ulitor, un robot inteligent le va dezbrăca de învelitorile de piele, de mătăsuri și pafale, de încuștările și podoaabele de argint și de aur. Am recuperat materialele și valorile inestimabile, industriale de nielărie, biutlerii și dentistii ar schimba cu adevărat fata lumii. Verde-argintul pleda cu pastune și convingere dar seful rămase neclintit.

Cafenul învoacă, fără să-și trădeze planul, numărul imens de zile și de brate de muncă cheltuite pentru transporturi și pentru arderea lor în cuptoare.

Scorpionul propuse cu o candoare studiată înecarea lentă în apele marilor fluviu sau abandonarea lor în tundra într-o pustie înghețată. Anihilarea lor definitivă și integrată ar fi fost o problemă de numai câteva zile. Acoperite de zăpezile torentiale aduse de vînturile Nordului, sau cîtte doar de pestil din fundul oceanelor n-ar mai fi avut nici o șansă să scoată capul și să otrăvească lumca.

Seful își stăpîni insatisfacția și își păstră calmul.

Lucrul nu va fi chiar atît de ușor, dar ca-lea cea mai sigură și mai eficientă va fi arderea lor pe loc. Este un drum de viitor de care nu trebuie să vă temeți. Dinamitarea sau explozia nucleară ar putea afecta zăpezile, fericierea și bunurile noastre. Riscul astfel ne-ar scapa o mare parte din ele, iar altă parte ar otrăvi într-un mod imprevizibil dar fatal întreaga lume și ar prolifera atele. Trebuie să transformăm totul într-un cuptor cu ardere lentă și controlată. Numai astfel vom fi siguri că nu vom pierde nimic și vom câștiga totul.

— Sehr gut, seful, zise unul. O.K., harașo, all right întîrîră pe rînd circuli celții.

Să începem cu cele mai apropiate mai zise cafenul și dădu foc.

Limble făcărilor se urcău serpi roșii, verzi, albaștri, negri, burtoiri peste înalte stive din față, mîngîrîu cu grîi cotoarele, își trimiseră sulite în adîncimea legăturilor, se împletiră în margina scorojilor prefetele și porniră apoi metodele să eucerescă tîra cu fîi.

Judecătorii priviră faacelții și tot mai curerii de spectacolul măret al incendiului orbitor care le încălzea singele și le fericea înimile. Abia țirzu băgară de scamă că fumul îl înegri-se astfel că nu se mai puteau deosebi și recunoaște. Vocele îl se înceară curînd și deveniră guturale. Cafenul putea fi acum negrul sau verdele argintul, iar scorpionul putea fi oricînd confundat cu seful. După un timp nasul, buzele și bărbia îl se alungiră, membrele se frînseră, se scurțară și unghile deveniră gheare. Cămășile scorojite căzură de pe ei și celții uscăți după o năpîrțire. Un păr subțire, aspru și oblie le acoperi pielea cenușie și cînd se lăsară pe laele din față, din extremitatea posterioară se scurtoare firea și scurțarea grumazului odată cu năvala de muștați aspre care le dădu sentimentul că vorbesc o limbă mai însușită și mai exactă.

Seful presimțind pericolul își pierdu în goană căruciorul apoi împleticîndu-se în sacul său se

gheorghe istrate

laur

vin launi neadați de vis
înnoivări de netranscns
vin onii putrezi — mici măcelării —
amiosind a vid a mii

ce voi fi fost o spinzuret cîndva
în cheutoarea unui scum de stea
ce voi fi spus a imprimat discret
discul de iară-abl hoosului meu inct

pindari flămîzii imi mestecă pe rod
bătrîna vie smuls din exod
prăsiindu-mi trup-n frunza luctoare
petală-n laurul ce moore

orgoliu

(sonet)
zeificat de-afat cer
de-atita poezie de lumină
azi trupul nostru se inclina
retras în caldul emfer

intors cu trup-n neg în vin
în masca mea din care pier
refuz îndocrinatului ser
ce-mi lasă umbra în retină

azi vreau să mă desfac de har
și voi dezordine pădure
să-mi fie viața o secure
înfiptă-n trunchiul meu borbor

vreau să oibesc cu pleoape proprii
văzduhul orb cînd mi-l apropii

vertebre

(ritual)
ce neoptez ce crini imperiali
ne orectez? tropotă nordul prin sud
sintem palai și-atit de reali
de-atita muzică sint surd

albatre corăbii prin singe pomesc
uragonele blonde fetușii calzi
se prăbușesc prin catargul cereș
lorre bătrîne — herazi

alb-apost pentru ceață
robul din mine se-naltă și simt
cum crapă aurul de dimineață
cum troznesc vertebrele care mint

inscripție

ca om mereu am luncat
ba în regret ba în păcat

numai ca fîră am decis
cit sint minciună — cit sint vis

mister

n-am să m-ating de mine mai curînd
de cit se-atinge camea mea de gînd
cit soarele se-atinge de lumină
ori clopotul de zarea lui divină

rămîne-atita moarte fără chip
atita mare fără de nisip
atita văz orbînd peste deseme
atita cer necoborît în semne

doar noi nu stăm în dulce pămint
că iar ne mușcă marele cuvînt

decor

de cînd vrei moarte să m-ajungi
m-ating de cer ca de-un cuvînt
din care-am luncat în gînd
ca dintr-un ou cu ceșuri lungi

la urma-urmei cine sint
cită durere-i în căsuță
cită intinerie într-o ușă
cită ființă e-n mormînt?

m-am învîțat să cresc altoi
șopoi în subțioara fricii
pracum secura dă delicii
pe gîtu-atior falși eroi

de cînd sint pregătît de zbor
se-atinge camea de cuvînt
balanța me-i mal mult pămint
grunții ochilor mă dor

asemeni unui vinător
mă-nchid în aspirul meu decor —
cînd moarte te-ajși sparge țarcul
scheletul meu destînde arcul...

plastică

Spectacolul sculpturii

Este interesant de observat astăzi revirimentul sculpturii în sfera de preferințe ale publicului. Și înclin să cred că principala explicație este aceea de care am vorbit în tendința tot mai manifestă de democratizare a „spectacolului” sculpturii. Formulă de întîmpinare a cerințelor amatorilor de artă condiționată, în principala, de două motive: din punct de vedere al materialului și al tehnicii și aloului expresiv de o mare diversitate, capabile de un raport mai direct și mai liber cu privitorul. Am definit astfel, teritoriul de manifestare a așa-numitei sculpturii mici, în fond, nu e vorba de o desca-pere a ultimele generatii de artiști, sculptura mică însoțind evoluția omului prin stările civilizate, din neolitic și pînă azi, cu o consecvență greu de concuțat. Sufiul unui asemenea prezentății pare să caracterizeze demersul celor mai mulți artiști actuali ce abordează astăzi o atare formă de exprimare.

Criteriul de reprezentare: un artist — o lucrare, a invitat la maximă concentrare expresivă, așa încît fiecare

muzică

Model mioritic

O semnificație aparte primesc lucrările desprinse (pentru interpretare) din paginile unui ciclu mai cuprinzător: o fievare lucrare reprezintă fie o treaptă către lucrarea-culminatie, fie un aspect bine diferențiat al gândirii muzicale regizînd întregul ciclu, fie pur și simplu „înghețarea” în pagina cu portative a unei mostre cu interesantă particularități, în fapt, caz cu diferite probabilități de apariție în cuprinsul celeiașii clase de compozitii. În ciclul **Modele**, semnat de **Corneliu Dan Georgescu**, **Model mioritic**, spectacol audiovizual pe texte populare pentru soliști, cor, orchestră și bandă magnetică, re-creat gravat pe disc în interpretarea Orchestrei și corului Operei Române din Cluj-Napoca, dirijate de Petre Șbărcă, soliști Maria Muresan, Georgeta Orlovski, Ion Tudoroiu și Titus Pauluc, ocupă ultimul loc după piesele egale ale largimii fluxului: nu există aici puncte culminante memorabile, nu există pregătiri și rezolvări limpezi ca atare, muzica împunîndu-și o austeritate fără cusur, răzînd în lerturi a subiectului abordat. Care este asadar locul lui Corneliu Dan Georgescu față de acest punct cardinal al spiritualității românești? Piesa se dezvăluie mai ușor dacă o privim invers, de la cunoașterea atmosferei muzicale a

a resturilor imaginației plastice cu un substrat filosofic evident și cel mai adesea lesne descifrabil. Cu o distinctă autoritate a vocii s-au exprimat în acest mod: Ion Iancu, (cu un foarte inspirat simbol al familiei și maternității), Leonard Răchită, Mihai Iatodor (pe linia mai vechei lor căutări), apoi Doru Covrig, Nicolae Sateofrați, Adrian Popovici (cu o figură „olmeacă”), Floria Flămînd, Ion Deac-Bistrița și Napoleon Itron. În prelunghirea acestui drum se situează foarte sugestiv, de-a-geori ale lui Neculai Păduraru, Andrei Endre, Elena Hariga și Gheorghe Adam, alegorii ce sparg limitele oricărui conventionalism în expresie și își rostesc mesajul răspicat, cu o forță de impact la privitor de nîmce cenurată. O a treia orientare se definește a fi aceea de **redescoperire a armoniei clasice** în tiparele unei sensibilități moderne. Căutări convingătoare ce poartă semnăturile lui Aurelian Bolea, Dinu Rădulescu (un foarte dinamic „cîmpolter”), Dumitru Pasina, Grigore Alina, Alexandru Bujor și Mircea Spătaru. Dintre altele interesante și ferice căutări le semnalam pe acelea ale lui Bela Crisău (cu o lucrare din remarcabilă serie a „Jemului curgător”), ale Manuelei Sicodi, Alex Călinescu-Arghira, Dinu Cișpanu și Petru Teza, toate îmbogățind în substanță un teritoriu de exprimare în care profesionalismul, riguroasa clasică și imaginația frenetică a creatorului se cum-pănesc cu măiestrie. Se verifică încă o dată că operele adevărate devin îm-punătoare și durabile prin dimensiunea ideilor ce le animă și nu neapărat prin cantitatea de material cuprinsă în ele.

Corneliu Antim

doi planuri, preponderența (ușoară) a muzicii asupra versurilor populare accentuează senzația de ecranare a întregului, de petrecere a acțiunii (muzicii) nu numai undeva departe în spațiu, ci și în vremuri imemorabile, într-un timp de legendă. În această muzică așdăr, sudura între cele două nivele, între realizare și efectul la audiență, este ireproșabilă.

Semnalam aici două remarcabile apariții tipografice, a căror editare a fost realizată pe plan județean. **Jocuri populare bucovinene** de Aurelian Clornei și Mureș Gh. Rădășanu și **Muzica în Bucovina** — Ghid de Emil Satco aparțin aceluia categorii de lucrări a căror editare contribuie cel puțin în două direcții: ele restituie, bine și omogen structurate tematic, istoriei muzicii naționale mișcarea muzicală a unui ținut avînd o atît de pregnantă individualitate culturală. În al doilea rînd, se păstrează în pagină de carte vechi realități documentare (pe lîngă succente portrete de binecunoscuți muzicieni în **Muzica în Bucovina**), mențiuni bibliografice rare și, îndeosebi, o întreagă bogătie de preafumoase dansuri bucovinene, inteligent transpuse într-o semiografie coregrafică comodă. Interesul acestor cărți depășește clar granițele județului (de altfel, și ca dimensiune lucrările vădesc o tratare științifică meritorie: material enorm în pagini multe, bine selectat și redactate). Ele se întregesc astfel ca rod al unor înimosi oameni de cultură și muzicologi bucovineni în marele teritoriu al muzicologilor românești de calitate.

Viorel Crețu

ateierii literare la postea redacției

M. POSADA: Deși nu lipsește așadar și mai în amănunt, la sintaxă, alofonia, etc., este presie afectată, necititoare, lipsite de transparență și freamt.

V. MILESCU: Multe concesi prozice (impluriti, deturări și alterări de sensuri etc.), dar și câteva pagini reușite: „Scrier în floare”, „Celu ce s'ar”, „E vara”.

EM. GV.: „Orice”, „Devenire”, „Tăcere”.

C. T. BLAJ: Vom preda textul secției de critică, mai competent în asemenea probleme.

FL. C. ZAMFIRESCU: Sint semne de poezie, stinjenite grav, uncori, de invazia prozei. Ceva mai bine, în „Rezolvare”, „Scara”, „Din destinoteacă”, „Concediu”.

C.S. — BIRLAD: Multumim conducerii conacului pentru invitație; spre regretul nostru, n-avem cu ce să-i răspundem. În versuri, din păcate, nimic nou.

C. MENAGACHE: Nu prea sint semne de progres, predomină încă joaca de vorbă rimată fără nici un înțeles. Ceva, în „Cotidiene”, „Rugul”.

V. ADDEL: Doar „Citadină” amintește de posibilitățile dv. reale, celelalte sint niște jucării aberante, fără sens și fără haz.

EM. PETRESCU: Stagnare, monotone, scadere gravă a substanței nobile. Ceva (dar cam nău) în „Cintec”.

M. SĂRBU — M. DUMITRESCU: Vorbesc de un inventar al „elementelor comune”. Multe intervenții se referă la model, la idee sau idee poetică, la formă artistică, la modalitate de construcție, esafoda, schemă, etc., fiind să definească, prin termeni inușiați sau chiar sinonimi, cadrul general și unul din elementele cele mai izbitoare ale similitudinii celor două poezii.

Alte intervenții merg mai în adâncime și mai în amănunt, la condițiile tehnice, „de laborator”, identificând „elemente comune” de certă semnificație: **cuvintul-cheie ori cuvintul generator**, „Culoarea”, **procedul definițiilor, repetiția, aliteranța, sistemul de comparații, anafora** etc. Așadar, un întreg inventar ideologic de concludent de „elemente comune”. Rămâne să acceptăm acum întrebarea, ridicată de unele intervenții, cu privire la caracterul **mitic** al poemelor, al asemănărilor, la **coincidențe, circulația motivelor, elipse poetice** etc. Există, firesc, idei poetice, motive tematice, de mare circulație, cu o frecvență care întărește banala înprumutului încoerent, există elipse poetice, elemente metaforice, imagini, procedee tehnice etc. care „se iau” de pe o pagină pe alta ca diversele boli din apa stranderilor insuficient igienizate... (vezi, d.p., „Lepsi-dromania” care bătuse prin versurile din ultimii ani, vezi motivul **cailor, redescoperit**, **parre-se**, grație unor frumoase imagini TV, care „galopează” și el în ultima vreme prin caletoarele poezilor de toată mîna, ori motivul **teribil**, etc. etc., ori vezi, bunăoară, pe alt plan, procesul furibund de bagatelizare lăutărăscă a unei creații lirice cu implicații mai adînci ca **neavintele**, din care a luat naștere un fel de joc semantic, duna urche la început sfios, cu **nemoarte și neubire**, ajungînd apoi în zone de parodie iefină, cu **negriu, necesar**, etc. etc. — cazuri în care, desigur, nu se mai poate vorbi de plagiat, dar de cele mai multe ori, se adevărate, nici de poezie...). E ușor de observat, însă, că în structura celor două poezii pe care le discutăm nu se află asemenea elemente „epidemiice”, de mare circulație, că „elementele comune” (de cadru sau de

amănunt tehnic) rămîn comune doar celor două texte și nu sint de identificat, după cunoștința noastră, pe un plan mai larg, ca poezia lui M.S. (cu tot stadiul ei embrionar — observația nu e lipsită de totem), dispune, totuși, de anumite elemente specifice, care o individualizează (prin calități și neajunsuri) între procedurile de seama ei (specifice care „trece” într-o bună măsură și în textul lui M.D. L.). Ar fi să cerem, deci, un efort prea mare, coincidențe și „plauzibilitate obligatorie, pentru a explica toate „elementele comune” (nu unul sau altul, ci toate împreună L.), întreg inventarul de „asemănări”, și le cadru (model), și de mijloace tehnice (cuvintul-cheie, definiții, repetiții, etc.), și de versurile ca atare (uneori aproape identice). E inevitabil, astfel, să ajungem la constatarea că, alături de poezia, sa, M.D. a avut în față în memoria poezia lui M.S. (Cel puțin în cazul finalului, laborioasa tratare a versurilor împrumutate — ajustări, completări, extrapolări, etc. — pentru a le „alinia” la metră și rîmă proprie, face și mai puțin plauzibilă „falsa memoria”, împrumutul involuntar, și poartă mai degrabă impresia căre o prelucrare conștientă, intenționată, cu modelul alături). Lucrurile se încadrează în destul de bine în definiția plagiatului roșudă din dicționar (care e probabil aceeași cu cea din codul penal, unde „operația” e asimilată cu un furt obișnuit). Mai sint, însă, de luat în considerare și alte aspecte ale cazului. (O vom face în nr. viitor).

Geo Dumitrescu

N.R. Manuscrisele nu se înapoiază.

Tainicul plug

Acestui secol îi spun „Strălucire sălbatecă” și mă-nchin lui fără furună cu dor permanent de liniște acestei străluciri îi ofer ogorul meu de cuvinte arat proaspăt și mă întorc ne-necat la iubirea de poezie

carorii această dreptăți sint cu siguranță strămoșii plecați să arunce-o privire pe sub liniștea cîmpului fără sfîrșit liniște pe care-n curînd va trebui s-o arăm cu tainicul plug avînd ca brăzdar steaua călîtă în foc și-n apele marelui crug apunem doar ca foșnetul de gîine — patria este eternă o fost va rămîne

Antirăzboinic

Ca și cum ruinele ar putea fi vesele și cum planeta ar tînji după-un gol de planetă și cum em citi în ziar „cedez boaba de rouă din potirul de mac contra unei urme de cianură din sărutul fatal” și cum poezia aceasta scrisă ar fi pe cenușa dezamăzului, epilog nunții androizilor cînd poetului i s-a terminat cota de tropi hărăziți pentru veacul în curs, cînd se aprobă divorțul dintre retină și verdele crud-aromat, dintre auz și văzduhul livezii frumos trîlurat, dintre dimineața cu soarele mijind căpșuni pe un car voronet și bucuria intrării-n tumutul oșului tînar, și echilibrul acut necesar în numele căruia cer răspicat în clipa aceasta adînc verticală supremul recurs: rațiunea există, pămîntul homal nucleareei nevrate cu foto pîndită de plăgi virtual-hiroșime mai poate, e musai să fie salvat!

VĂ PROPUNEM UN NOU POET:

Fatma Sadic

Niciind liniștea ta

Azi, golită de toamnă mai dulce ori mai gravă trimit fiecărui cunoscut prin cîmpia cerului trecere liberă spre „Mars” albă poezie, nestemată lacrimă, păstrează-mă aproape de zori tîi și picură-mi prin zăpezi tîrziu adunat pe o filă niciind liniștea ta nu se va topi aici unde pustiul cuvintelor străluc neadormirea din mrezul pămîntului

Natalia Tolan: „Satul din vale”

Simbioză

Înăsprit de dor, stoarsă de iubire, așemni unui echilaj naufragiat, strigătul mi-l înăbuș în oase și trupul mi-l calcă printre pietre singele lor strecurîndu-se-n inima mea pînă ce de atîta iubire pe croapă de ziău frumos — gaudeamus, beneficiă fire!

Tulnic de os

Picotește, o, doamne, veșnicia în genele pietrei, statuia mea deci niciind n-o să-ți bată la gear; tulnic iubirea își ticluiește din oasele mele, de carul de nuntă s-apropie-un cal fără ham!

Undeva, pe o stradă tomniu-rubinie, două destine s-au lovit prăvălîndu-se-n Styx; vîntul și-a luat ca atare o mică vacanță, frunza căzîndă oricum rîmînea

Ne sorcovește luna cu purpură de maci cînd ne-agățăm de cintec ca via de araci!

Învăț să fiu zăpădat

Mi-a fost rămas tîrziu suspendat în ridurile încă nenăscute de lingă ochiul timpului blazat ca pordeolea câmpuri bătute;

mă tîrî în cochilia amară cam pînă spre zăpeziile d'antan tot mi mă-mpresori cu primăvărată deși mai devănmere-n fiecare an;

un pui de așteptare volatiliă s-a prăpîșit în pieptul meu ca un — în cubul de la stropina umilă — nefericit în dragostea-l iăstun!

foșnesc zăpezi ce încă stau să cadă dar de pe-acum strălîmpezi le aud că-necet-încet învăț să fiu zăpădat și borangic în frunzele de dud!

A patra contribuție

În orașul nostru, în vechiul castel ce aparținuse vreunui Societății de binefăcări Sisiș s-a instalat de curînd Consiliul Tării Piperalui. Construit pe la 1600, trei din cele patru turnuri ale măreței construcții au fost serse zdruncinate în ultimele războaie și numai printro-minune mai stau azi în picioare așa cum sint de inclinate. De teama prăbușirii acestor turnuri nimeni nu cutărea să se apropie de castel iar Consiliul ocupă doar trei încăperi de la parterul turnului sănatos.

Parăsiind casa lui Gherman, Maciste avu surpriza să descopere acest castel și cercetă minucios fiecare încăpere, hotărîndu-se apoi să loacăscă de atunci înainte în turnul dinspre răsărit, de altfel cel mai înclinat și, ca atare, și cel mai ferit de curiozitatea următorilor săi. Cînd Luna cea plină, tunul lui Maciste vibra de sus și-lasă la fundament ca și cum s-ar fi încălzit motoarele și s-ar fi pregătît din clipă în clipă s-o steargă în cer. În aceste condiții de totală siguranță, Maciste scrisese a patra contribuție critică la AVENTURILE sale.

„Niciodată n-am fi crezut că un autor cum este Ion-Publicistul să ajungă pînă acolo încît să-și mîndrească sora cu un asemenea comentariu plasat în rîndul celor mai cunoscuți oameni din orașul nostru. Inuși primarul urbei noastre a insistat, la întîlnirea cu criticii de literatură fantastică, amuzant-ironică, barocă, misterioasă și moralistă, ca Ion-Publicistul să i se acorde premiul pentru popularitate. Dar criticii noștri sint incorruptibili și nici n-au vrut să dea. Printre autorii în viață, Ion-Publicistul trece drept unul care n-are nici prieteni, nici dușmani, de aceea a-i acorda orice premiu unui astfel de om ar fi de-a dreptul zadarnic, după opinia lor. Noi, Maciste, ca erou al lui Ion-Publicistul, care este prea motol în relațiile sociale, ne-am gîndit să ne constituim în apărătorul artii sale. Totodată, să-l trezim din apatia ce l-a cuprins. Noi credem că a sosit vremea ca eroii să aibă cea mai mare grijă de autorii lor. Intr-un cuvînt, noi sintem de părere că toți oamenii sint virtuali eroi de literatură și în această calitate ei trebuie să-și apere pe autorii vieții lor scrise. Ce s-ar întîmpla dacă n-ar mai exista autorii? Din viața noastră n-ar mai rămîne nici cloburi. Pîndcă ei comunică timpurilor viitoare ce-au gîndit, cum au trăit și ce-au înfăptuit generațiile rînd pe rînd.

Dar să ne întorcem la autorul nostru, întrebîndu-ne dacă există o reciprocitate privind atît grija noastră față de autor, cît și grija lui față de noi. Știm că în alte cazuri această problemă nu se pune cu atîta acuitate. Bunăoară cînd se scrie despre epoci trecute și oamenii care s-au săvîrșit de pe pămînt, atunci fiecare autor poate să fie fericit că a reușit să revîine timpul cu tot ce cuprînde el. În cazul nostru însă, noi, Maciste, cunoaștem locul și ponderea ce noi s-a atribuit în ficțiunea AVENTURILOR, dar noi sintem totodată o ființă vie, o realitate, de care am avut grijă ca autorul să lăsa seama. Sigur că s-a venit mai tîrziu, să dea pur și simplu ceea ce am înfăptuit noi, dar de cînd sintem într-o continuă goană din cauza celor ce ne urmăresc, Ion-Publicistul nici nu se mai interesează cine scrie și cine sem-

nează AVENTURILE. Pe de o parte, e foarte măgulit de atenția ce i s-a acordat din partea municipalității la întîlnirea cu criticii, pentru că de atunci nu s-a mai desprîrit de Vasile, turmentîndu-și mîntea și sufletul; și pe de altă parte, și-a pierdut cum aminteam mai sus, nu numai simțul paternității asupra AVENTURILOR, dar și orice interes în continuarea lor. Ne vin lacrimi în văluri cînd ne gîndim cîte timpuri i-am fi putut lăsa și de acum înainte, bucurîndu-i pe cititorii săi. Dar autorul nostru se lasă învîluit de insistențele lui Simion Still care domină realitatea, ba, pe deasupra, e dispus în ultimul timp să admită ca necesară condamnarea noastră la spînzurătoare. N-am făcut decît bine și totuși propriul nostru „pămînt” ne sacrifică de dragul liniștei sale luzorii. Maiorul știe precis că nu noi am fost cauza morții greferului și probele a întocmit dosarul condamnării noastre. Totuși însă nu se susțin pe nimic palpabil. Sint numai presupuneri. Ceea ce e sigur e doar dorința lui Simion Still ca Maciste să dispară. Adică noi, personalul regi al lui Ion-Publicistul. Este oribila această ambiție și îndrîjire împotriva nevinovăției. Am auzit că se lucrează intens la un aparat de detectare a motanilor periculoși. În acest timp, Ion-Publicistul așteaptă soluții salvatoare de la Vasile, care-l înlocuiește mereu spre băutură. Dacă nu apare Gherman mai curînd și dacă autorul nostru nu publică un foieton în care să dovedească vinovăția și crima lui Simion Still față de studentul aruncat de la balcon, atunci nu ne rămîne altă alternativă decît răpirea autorului din atmosfera învîltoare în care e ținut și în care se complăce. Suntem pe punctul de a-l avertiza pe Ion-Publicistul că noi nu am făcut nici o crimă, dimpotrivă: de aceea nu admitem nici o pedepză. Cînd va citi aceste rînduri, conștiința sa îl va face să scrie adevărul!”

În timpul serii zilei următoare, cînd se făcea curățenie în birourile redacției, poștașul depuse pe biroul secretariatului la patra contribuție critică a lui Maciste la AVENTURILE sale. Maciste motan inspecta în acest timp acoperșul bătrînului castel.

Gheorghe Pituț

Natalia Tolan: „Sărbătoare”

CUMPĂNA Șerban Codrin

Sapte înnuri către soare. Elegii orifice și Baladele cum fost-au ele întocmite în veacul de pomină XX sint cele trei secțiuni ale cărții cu care debutează poetul Șerban Codrin („Înnuri către soare”, 1982). Șerban Codrin s-a format ca poet odată cu cel de-al doilea val de la Labis încoace, și s'însușit decenului șapte. Acțiunea lui literară a fost permanentă, aceea strict publicistică — sporadică. Prin cîteva piese de teatru publicate a demonstrat că este un bun dramaturg cu observații unei „tradiții moderne”.

De un profesor al îndrîjit, poezia lui păstrează o legătură intimă nu cu zonele periferice ale culturii, de aceea, în textele care-l reprezintă, mai mult construiește decît experimentează. În primele două cicluri expresia e dură, împănată de simboluri mari, rarefiate, un aliaj între plasticitatea argezeană și deschiderea metafizică a lui Blaga. „Ascultă / cum bate clopotul / pe munte / pe vale / în lemnele pădurii pînă le ucide”, „Dacă ar arde toate pădurile din cosmos / vor tîna loc o noaptea planetelor de soare?”, „De multă vreme cloștie / s-au cubărit în merii de pe rai / și le mîncînce florile”. Iată absența lui Pan: „S-a bătucit ceramică pămîntului / și nuferei purifică și sorb / moicra iadului / Se limpezeste castă apa înflorînd // O, doamne, unde ești?”, „Cocoșilor în gusă le scrierile nisipul”, sau „Duhovnicească” în registrul minor: „Sculați-vă, lăsați-mă să intru, / E frig la miază noapte ca-n rîniele de coasă, / Urctorul cu cenușa / s-a spart sub temelie și m-a adus acasă”. Acest tip de materie poetică umple aproape întreaga poezie a deceniului șapte; o deosebirea ca doi, trei autori au reușit să o și organizeze într-un mod personal, așezînd-o la temelie unor aventuri poetice de mai lungă durată. Pentru Șerban Codrin o asemenea experiență este una a inițierii: el poetizează pe cit de liber pe atît de haotic.

Cu Baladele cum fost-au ele întocmite în veacul de pomină XX poezia lui Șerban Codrin își află personalitatea și intră în competiție cu valorile contemporane: după „Ultimele sonete inchipuite ale lui Shakespeare” de V. Voiculescu este cea de a doua importanță tentativă de a „re-trezi parolîndu-se, la modul grav, marile texte clasice. Pornind de la vestitele Balade ale lui Francois Villon, Șerban Codrin descoperă forța organizatorică, în text, a referențului. Fiecare cuvînt e bătut cu instrumente fine și ascultă cu ureche de consorcier. El știe să se abată de la temelie scriitorului francez reușind să le plaseze în perimetrul unui pretext pur formal. Se poate cita convingător din toate cele douăzeci și una de Balade. Fiecare prestabilite păstrează miezul poeziei înăuntrul lor prin corespundențe secrete: „Sus sabla, arhanghelii năvăliți / Vi-l bună numai împotriva friei? / Și voi, flegarii dragostei, poezi, / Slavii aceștia floare fără vicii / Mai castă ca zăpada, porțelanul, / Și-atunci să ne blesteme toți calicii; / La anul cînd va înflori bostanul”. Sublimul impuls de marile teme este adus pe pămînt prin cuvîntul savuros al unui încrecat degustător de vinuri lingvistice: „Fruntății n-au primit cu-alai și împărțat / Cu lăutari, cu-nvățătoari din coran, / De aua ca un țambal palatului / Din scîndura furată în Liban, / Jur drept, al dracului frumos, / Numai lămi și smîrnă cu miroas, / Cum stam la bairam, mi-aduse băutura, / Ca la domnească masă închinată de toate: / — Trăiască-măpîrităsa și copiii, bună sănătate / Și am zvîrlit pe gît cu sete sorbitura”, („Balada Logofătului Tăutu cînd s-a opărit la împărțirea cu cafea”).

În contextul poeziei contemporane, Șerban Codrin își croiește cu tenacitate cărări proprii, demne de toată atenția criticii.

George Alboiu

REVISTA STRĂINĂ

● **O EXPOZITIE** ce strînge comentarii ample este „Miturile lumii noi”, conținînd o amplă documentație asupra descoperirii Americii. Comentariul lui Wolfgang Langsdorf evidențiază aspectele artistice, în egală măsură cu cele de valoare pur științifică și documentară. Criticul scrie în acest sens: „Cu cîrțile sale colorate cărți ne-terminante, cu imagini diabolice și romantice ale unei lumi care nu era nouă decît pentru descoperitorii săi, cămătoră prăvălind de cabinet de curiozități de asemenea”, prin locurile înseși, în completă dizarmonie și pustietate, această expoziție se dezvoltă a fi un mare spectacol de aventură și descoperire, un pămînt nou, pe care poetul să-l exploreze (fără ca totuși sănătatea, viața sau conștiința să-i fie pușe în pericol)”.

● **PROBLEMELE** cooperării culturale sint dezbătute pe larg în presa de mare tiraj. Un interviu al directorului Institutului „Goethe”, Klaus von Bismarck, ridică câteva probleme importante ale așezării de cunoaștere reciprocă, punînd la contribuție opinii mai vechi ale unor mari autorități intelectuale. Cităm: „Există o propoziție a lui Martin Buber, foarte importantă pentru munca noastră lingvistică în cea de-a treia lume: „Intr-adevăr, limba nu este omul, dar omul este cel care se află în limba”, din care rezultă că discursul, în completă dizarmonie și pustietate, această expoziție se dezvoltă a fi un mare spectacol de aventură și descoperire, un pămînt nou, pe care poetul să-l exploreze (fără ca totuși sănătatea, viața sau conștiința să-i fie pușe în pericol)”.

● **DIN NOU** problema manualelor școlare preocupă presa germană. Un element asupra căruia se oprește cu precădere este cel referitor la istorie, și în vedere sugeriilor și recomandațiilor venite din diferite țări ale lumii, cum ar fi Polonia, Statele Unite ale Americii, U.R.S.S. și altele. Ziaristul Kurt Reumann se referă și la unele probleme de fapt pe care le-a ridicat în discuție în mai multe țări din Extremul Orient, scriînd: „Germanii nu vor să agraveze tensiunile din lume, refîndu-și propriile lor greșeli sau adoptînd un comportament agresiv. Ei sint mai degrabă dispuși compromisi decît intrinseci. Putem să ne dăm seama de aceasta din discuțiile expunțiilor asupra manualelor școlare. Ei vor evita în mod absolut de a da impresia că germanii ar mai fi balcoși!”.

● **UN SCRITOR** dispărut de curînd, care provoacă comentarii extrem de favorabile, este Peter de Mendelsohn, cunoscut antifascist, participant la dizbolul antihitlerist al autor de romane și cărți în mai multe limbi, despre care ziarul Times de la Londra scria că posedă „caracterul eclatant al poeziei adevărate și fascinația unei înăpăcări de factură ireală și critice”. Mendelsohn a fost de asemenea un eseist puternic, reputat mai ales pentru cartea lui „Pe drum, împreună cu umbrele călătoriei”, din 1971. Lucrarea a marcat o etapă literară, scriitorul era de asemenea, admirat pentru marea lui generozitate, ceea ce a făcut întotdeauna pe critici să îl în considerează călătător, noliștor și de caracter și de comportament nedemnit în profesia de scriitor.

● **CRITICUL** și istoricul literar american Claude Abraham și filosoful Julius Matthew Moravcsik de la Universitatea Stanford au fost recent cei doi laureați ai unui premiu pentru cercetare, recompensînd îndobescii lucrării asupra filosofiei platonice și asupra lingvisticii moderne ale celui din urmă. Este vorba de cercetări care tind să reinterpreteze texte filosofice antice, în lumina unei problematici moderne, și propun concepte noi și să deschidă orizonturi de cercetare în ceea ce privește filosofia limbajului. Criticii evidențiază caracterul frapant și provocator al lucrării lui Moravcsik.

● **ROMANUL** experimental american are deja o frumoasă tradiție propunînd nume dintre cele mai interesante, de la Gaddis pînă la Thomas Pynchon. Critica de peste ocean evidențiază însă, în ultimul timp, reducerea a interesului scriitorilor pentru experimentele pure de limbaj și o concentrare mai acută asupra problematicii spirituale și a viziunii „sociale”. Chiar dacă se păstrează caracterul de „construcție” al romanului, el apare mai evident în arhitectura problematică și în felul cum este prezentat motivul cărții, iar scriitura este lineară și poezică, fără sincopele și disonanțele obișnuite pînă acum. În acest fel, caracterul terifiant nu mai amenință cuvîntul și realitatea lui, ci are un caracter „obiectiv”, aparține astralului lumii, în timp ce omul își poate salva limbajul.

● **O EXPOZITIE** tineră, cu titlul „Reflexe”, ridică unele probleme de estetică plastică modernă. Deși critica se referă la experiența marilor maștri, de la Van Eyck la Caravaggio și Velasquez, experiența cea mai interesantă pare a fi cea propusă de autorul nostru azi de bogate tentative de renaștere a imaginii tradiționale a lui Magritte. Criticii citează îndobescii contribuțiile lui Magritte, Delvaux, Max Ernst și Dali, iar contribuțiile artiștilor constructiviști și abstractiști precum și a unor personalități „speciale”, cum ar fi japonezul Haraguchi. Cele mai profunde considerații au fost făcute îndobescii artelor vizuale terro oglinzi. Un critic remarcă: „Obsesia acestui probleme demonstrează că oglinzi nu va dispărea prea curînd din pînzele marilor meșteri contemporani”.

● **UN MUZEU** dedicat vieții și activității lui Alexandru Kuprin, cunoscut prozator rus de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX-lea a fost inaugurat în localitatea Norovici din U.R.S.S. Autor al unor schițe și gîvesciri realiste, influențat, cel puțin la început de Chehov, Alexandru Kuprin este creatorul unor eroi mult îndrăgiți în epocă — vizitatori în căutarea adevărului. Casa memorială adună numeroase mășuri care doveresc cu prisosință faptul că scriitorul s-a născut în orașul natal, acestea tînd descrie cu o mănușire în operele sale. În cele șase încăperi ale muzeului sint expuse obiecte datînd din ultimul pătăr al secolului trecut, în bună parte oțerite de localnici.

BALCANICE

JORDAN PLEVNES: „Așternuturi balcanice”

În voi visule se rușnează de veșnicie
În voi totdeauna cineva se gîndește
s-aștepte pe altcineva,
Căci mult preapătine sintei față de cîte ai
trebui

Să surpați cetatea ațel
Însingurate-singure vremi
Care vă despărie și vă condamnă și vă
fîntește

Rudă apropiată vă este Bizanțul
Și veacurile cu pustiu v-alăpesc
Și vremea aceea vă trezește cu morala
înțelepciunii

Și atîc, ce să mai ație?
Blestemate dojeni, cenușa ideilor

Popoare, popoare în voi
S-au jucat de-a v-ași ascunselea cu singele
Și moara acestă aburată, pe platră-azeșată,
Care macină în inimile lor
Și care va sfîrșina sistemul tainic al răului
Răstîgniri, secețe, mătîni, posturi,

CONFABULE

Șoricelii trebuiau să ajungă / foarte repede / unde vine înaintea lor / și să bată Pistica / dar după ce au făcut un pas / de acolo spre acolo / unul din ei a zis / ca pentru sine stați / să vedem cît ammers / ca să șim cît mai avem / așa da / incuvințară repede tot / abia ieșiți din adăpost / și au făcut un pas înapoi / măsuri / pe urmă au făcut doi pași înainte /

În apele care n-au să-nelăgăză niciind
Biserica miniei înălțată în numele
Mortului Zeu-dezbinare, răspopire, răscruce.

O, voi, ciudatele, mininoasele mele
Așternuturi din văi,
Velinte, pățuri, țoale
Din păr de coruile, caprine, ovine,
De sub vîr, din livezi, din staulc, din

Voi care țineți oglinda
Peste ființele din ținuturile noastre natale
Strigați-i pre cei care dintotdeauna nu mai
trăiesc —

Cu cît mai mult am murit
Cu atîta mai mult sintem zidiți de vii
În această groznică avere,
Gheonaie din Europa
Înjugată la propria-i jale.

În românește de
Dumitru M. Ion

Șoricelii

iar s-au întors / și tot așa / întorcîndu-se
de fiecare dată / vezi / doamne / ca să
măsoare cît mai exact cu puțină elanul /
trei / patru / cinci mil / cincisute de mil /
cinci milioane de pași / și așa mai de
pauze / ca să șim cît mai avem / așa da / incuvințară repede tot / abia ieșiți din adăpost / și au făcut un pas înapoi / măsuri / pe urmă au făcut doi pași înainte /

Julian Neacșu

„Faraonii”: ritmul marginii

Urmare din pag. a 3-a

meia o gospodărie. Gîndurile răzburării se topește cu totul, Rozalina devine mamă și-și crește în liniștea copilului alături de fierarul Marco. Ea și-a înfrînt „descincetul”, elementele nu mai acționează dezechilibrat, pe rînd, asupra firii sale. Dar destinația mare lucrează în interiorul lucrurilor, nu poate fi influențată din afară: cînd fata Rozaline împlineste 17 ani, pe o furtună la fel de mare ca acum o generație, un reprezentant al tribului vine noaptea și-o răpește. Finalul, unul singur, transformă pe fata lui Taneu și a Salomei în personaj de poveste: mai întîi ea vede în fața ochilor numai singe, apoi orbește aproape de tot, îmbrățișîndu-se într-o dată, se cocosează și-și părăsește căminul invitîndu-se în cerc prin șatele din jur în căutarea „morminturii”.

ÎNSEMNĂRI DESPRE MARIN PREDĂ (II)

Urmare din pag. I

— He, he, urias auzi domle, urias. Cîcă el fu mai poate să scrie poză. Păi să nă mai scrii belette!

(Deschid o paranteză care să explice reacția lui Marin Preda la apariția mai sus pomenitei cărți)

Cu două zile înainte, pe la prînz, moncherul vînzînd cartea proaspăt achiziționată, a luat-o, s-a uitat la ea dîndu-și jos ochelarii, privind-o de aproape cu atenție și curiozitate și m-a întrebalt:

— De unde-o ai?

— Mi-a făcut rost cineva de ea. Nu se mai găsește.

— Ai citit-o?

Natalia Tolan: „Floarea soarelui”

lui” Florici. Moare, în fine, și oamenii îl găsesc trupul abia primăvara, acoperit de trieni.

Personajul fusese refuzat de elemente în numele unei idei de răzburare însemnă moarte; este reprimat de elemente în numele vieții pe care trebuie s-o trăiască, Rozalina nu este o învină de destin: ea devine, pentru ținutul de la marginea satului Vladeni, o zeitate: a iubirii; mitul ei îl îndepărtează pe acești țigani de trecutul lor și-i apropie și mai mult de prezentul civilizator. Din cercul mare al tribului, înconjurînd țări și ape, Rozalina își face un cerc al ei, în inima țării, în jurul cîtorva sate, în care cută neînecat un mormînt: ea se apleacă ferm către cele solide, crede în perenitatea pămîntului, refuză să mai vînture lumea. Simbolice, în această alegere trăiește imboldul către civilizație.

— Jumătate, am zis eu.
— Și, cum e?
— Excelentă. E atît de mare tipul că mă umlește.
— Mi-o împrumut și mie?
— După ce o citești, moncher.
— Am acceptat, a luat cartea și două zile la rînd i-am cerut să mi-o restituie.
— Moncher, ai terminat cartea?
— Care carte?
— Aia a lui Marquez.
— Care Marquez?
— Cum care? Aia cu „Un veac de singurătate”
— Aha, Alaa... Mda, l-am început. E mimetic, moncher...

N-am înțeles niciodată ce vrea să însemne acel mimetic și n-am mai discutat despre autor. Preda evita orice comentariu și cartea mi-a restituit-o după zece zile la repetate și îndelungi insistențe.

Am desăcut o sticlă de sampanie, moncherul, bine despus, ne-a spus cîteva bancuri preferate, (de fapt aceleși, pe care le mai auzisem de ne-nunțate ori) și, pe la ora douăsprezece, ne-a expediat fără menajamente.

— Gata, belitlor, la culcare!

Adi Cusin a fost primul care a concedat la ideea motivînd că, a doua zi în zori, pleacă la Suceava.

Atunci ne-a venit ideea cu ceasul. Nu mai știu dacă mie sau lui Alăcea Dinescu, dar, oricum, în febra plecării, am luat ceasul de aur de pe noptieră și duși am fost.

(continuare în numărul viitor)

Din LIRICA BULGARĂ

VLADIMIR GOLEV

Adevărul pe jumătate

E viață visul. Nu-i moarte visul. Continuă gândul, scormone abisul. De spirit animare este visul.

Și nu-i odihnă pentru el, ah, nu e.

Cind mușchii se-odihnesc destiși pe oasă și trupul nemișcat e-n tins pe spate, tot mai tesar celele nervoase de lașitate și minciună agitate.

In vis roștești nespuse vorbe dure, și tainele jignirii-adinci se rup. O, neîmpăcat e spiritul și pur e, deși-i nepunctuos fără de trup...

GHEORGHI KONSTANTINOV

Reții

Și peste mări, și peste tări viciilor căutau, pierduti. Luptau pedestri sau călări... Eu am sădit doar un brăduț, o șchioapă doar, altă avea aceea, lângă casa mea.

Ei desori cădeau brutal cind de pe tron, cind de pe cal... Dar patul meu e sigur, cald, și-n somnul liniștit ce vine vizez coroana de smarald a bradului sădit de mine.

In românește de Valentin Deșliu

PETRE KARAANGOV

Mare de iarnă

Ultima glorie a toamnei! Strigăt de pasăre! Strigăt de vânt! Prin fața ochilor noștri dansează umbre albe de zăpadă. Va ninge pur peste imensitatea mării, se va așterne zăpada pentru încă o veșnicie. Te caut în decembrie... din care vis uitat mi te apropii? Alegem iar cuvintele dintre cuvinte pășind alături pe nisipul rece. Cuvinte regăsite în trecut! Și totuși în toamna mărturisirilor îțizi păstrăm o tăcere profundă.

MATEI ȘOPKIN

Fotografie

Cchi învinși de sărutări... Așa m-a imortalizat prea bunul, bătrînul, vicleanul fotograf, înțelegînd ce dramă ascunsă purtam în suflet multă durere, predestinare și amărăciune.

Această fotografie a devenit cîrind celebră. Mi se spunea: „Arată bine poetul aici...” Doar mama, privindu-mi chipul, m-a întrebant: „Fiul meu, cum se face că nu te văd ochii?”

In românește de Petru Dan Lazăr

TRENUL DE AUR (VII)

Continuarea relatării odiseei auruului polonez din 1939 apărută în

Almanahul estival «LUCEAFARUL»

Scrisori întîrziate

SPECTACOLUL LUMII

văzut de Ioan Grigorescu

Privesc două fotografii făcute înainte de război. În prima, cîțiva mineri silezieni de la mina „Slonsk”, îmbrăcați în costumele lor de sârbătoare, cu chipuri decorate cu cîte un cloac și un tirnăcop cu minerele încrucișate, „pozînd” în fața unui fun cumpărat din banii lor și oferit în dar armatei poloneze. În cea de-a doua, lîngă o mitralieră pusă pe un afet cu roți de căruță, s-au lăsat fotografiati vînzătorii ambulanzilor de ziare și chioscașii Varșoviei care, din micul lor cîștig, au rupt o parte pentru a plăti cu ea costul armelor dăruite ostajilor.

Sînt imagini din marea campanie populară de colectare a contribuțiilor populației Poloniei pentru crearea Fondului Apărării Naționale destinat întăririi forțelor armate în fața pericolului agresiunii fasciste. S-au strîns atunci prin subscripții publice făcute de oameni din toate categoriile sociale valori importante: bijuterii de familie, aur, argintărie, nestemate, valută forte, zloti, nefînd suflare omenească, de la elevii școlilor elementare și pînă la bătrîni pensionari, care să nu ofere ceva pentru dotarea și modernizarea armatei poloneze. Războiul a venit însă înainte ca majoritatea acestor ofrande să se poată transforma în arme pentru apărarea patriei.

Importantul tezaur constituit astfel trebuia și el salvat pentru a nu deveni captură de război. Pînă să fie evacuat în țara noastră, acest tezaur a peregrinat și el, tainic, prin zonele din estul Poloniei, de la Varșovia la Lublin, de acolo la Lwow și Tarnopol, mereu urmărit de bombardierele fasciste, pînă cînd a ajuns la Sniatyn. Unul dintre insotitorii transportului, W. Jedzejewicz, își aminteste: „Nimeni dintre noi, nici măcar ofițerii atașai Fondului Apărării Naționale, nu știam ce anume transportam, intrucît doar o mică parte din tezaur fusese selecționată la Lwow. Dar în constința fîcărui era înrădăcinată ideea că duceam cu noi o importantă avuție ce aparținea armatei poloneze, iar conducerea acesteia, incredîndu-ne-o, ne-a cerut să-i purtăm cea mai atentă grijă. Intrucît ea se compunea din ofrandele cetățenilor dăruite patriei pentru apărare...”

Doa scrisori — pe care mi le-a pus la dispoziție cercetătorul științific Milica Moldoveanu —, una venind din Iași, cealaltă tocmai din Sydney, Australia, redau mărturiile a doi români care au participat la evacuarea tezaurului polonez. La prima, încheiată cu cuvintele: „scrisă de fostul căpitan de jandarmerie Dariu N. Costache, de origine raze moldovene din tîntul Vasluiului, iar în prezent pensionar în orașul Iași. Str. Costache Negri nr. 4, cartierul Tîrgu-Cucului”, m-am referit anterior, dar atunci n-o cunoșteam decît din citate. Cealaltă aparține unui fost detectiv din Cernăuți, Ioan Buzăli, antifascist răfător pe drumurile lumii, „strămutat” de război după ce a supraviețuit lagărelor de concentrare fasciste și a ajuns tocmai în Australia, de unde scrie: „După căderea Craiovei și a Loxului armata română de la frontieră (...) nu mai putea opri mîile de refugiați polonezi. Ordinul era ca să se deschidă tot lungul frontierei cu Polonia, și toți refugiații, civili sau militari, să fie lăsați să intre în țară. Se cerea ca toate autoritățile statului, atât civile cit și militare, să-i aprovizioneze și să-i cazeze pe refugiați, îndreptîndu-i cît mai repede cu putință spre centrele din interiorul țării. Totodată s-au dat comunicații prin prefecturile județelor — din Bucovina, ca populația civilă să fie cît mai tolerantă și mai ospitalieră față de orice refugiat polonez, și să caute să-l ajute pe orice cale... Eram însărcinat cu rechiționarea de pîne și redistribuirea ei la toate centrele de adămire pentru refugiați... Într-o singură zi am rechiționat și împărțit 30.000 de pîini de toate formele și mărimile... Străzile orașului erau ticsite pînă la refuz cu toți felii de refugiați civili și militari, cu mașini, motocicletă, biciclete, cărți cu cai, cu roabe, cu toți felii de mijloace de transport, care cu ce a putut scăpa, alții veneau pe jos avînd doar haiele pe ei... Micul aeroport de la Cernăuți era plin de avioane militare ce au putut scăpa și ateriza, altele și-au continuat

tragicul lor zbor spre Iași, sau alte centre din țară unde au putut ateriza, multe s-au prăbușit. Spitalul din Cernăuți era plin pînă la refuz de răniți, bolnavi și copii deshidratați. Zgomotul mașinilor de toț felii era înăbușit de tipăul copiiiilor și al mameilor, cei căuiau în disperarea fugii lor din fața înamicului crotropitor. O înval-masăală omenească înnebunită de haos și disperare, urmărită fără cruțare de foc și sabie pe pămînt și din aer...”

Transportul cu Fondul Apărării Naționale a Poloniei a ajuns la București pe ziua de 24 septembrie. „Abia acum — scrie W. Jedzejewicz — am reușit să controlăm conținutul încărcăturii. Erau 83 de țăzi și pachete, 28 de saci și 2 casețe cu acte. Totul a fost depus în becurile ambasadei noastre.” Inventarul ofrandelor colectate de la populație și evacuate cu acest transport nu era deloc neglijabil: 192 kg obiecte de aur — în majoritatea lor bijuterii — 2300 kg argintărie, numismatică, ecouri, valută forte. Majoritatea acestor valori au fost expediate prin intermediul ambasadei Franceze din București, la Paris, fiind puse la dispoziția noului președinte al Republicii Polone, W. Raczkiewicz. Argintăria, în greutate de 2303 kg, a fost ambalată în 61 de țăzi și imbarcată la bordul navei „Suceava” care, după o călătorie de 24 de zile a ajuns la Marsilia. Numeroase obiecte de argint — dintre care unele de o inestimabilă valoare artistică — au rămas în Franța timp de... 37 de ani. Zeci de demersuri întreprinse de diplomați, de muzeografi, de istorici și numismați au rămas fără răspuns. Abia în ianuarie 1977, după cum informa ziarul „Trybuna Ludu”, valorile atît de indevin revendicate au fost restituite, în sfîrșit, Poloniei.

Dar să ne întoarcem la scrisoarea „răzeșului din Vaslui”. Ea se încheie cu povestea unui ospăț la restaurantul „Continental” din București. „Nu voi uita niciodată ce figură a avut în mine neștiind cînd, ca prin fel, a apărut pe masă o fragedă pastramă de gîscă însoțită de o rumenă mămăligă, ca aurul, ambele cu miros plăcut și aspectuos servite...” Și, înainte de încheierea scrisorii: „Fericiți sînt cei din generația de astăzi, dar mai ales cei viitori, care trăiesc și vor trăi într-o lume nouă, fărîntă cu multe jertfe și strădanii de cei din trecut și de noi, cei de astăzi, pentru a asigura lumii o viață mai bună, liniște și pace...”

„O rumenă mămăligă, ca aurul...” Nu pot să nu citez încă un pasaj din scrisoarea corespondentului din Sydney care, împreună cu S. Ray, P. Runzer și I. Mihalac, a fost unul dintre „oamenii din umbră” care au însoțit trenul de aur din punctul de frontieră Grigore Ghica Vodă pînă în portul Constanța: „Tezaurul era compus din 9 vagoane cu lingouri de aur, împachetate în cutii de brad, care conțineau ete saci bare de aur curat; și am scăpat o cutie pe chei, care s-a desfăcut; și pentru prima dată în viața am văzut cu ochii mei lingouri de aur curat, și tot atunci am realizat că mai multă valoare are un carot decît tot aurul acela care era transportat cu atîta pază și risc omenească...”

Există, după cum se vede, la români, oriunde s-ar afla ei, o măsură a bunului simț, care apreciază aurul altfel decît în carate. Pentru ei, omnia și ospitalitatea sînt mai prețioase decît tot aurul din lume...

Dar, în timp ce ultimul transport al tezaurului polonez evacuat prin România se îndrepta spre București, un om cădea ciuruit de gloanțe pe Spiulul Dimboviței. Cu eteva zile în urmă li spusesse consilierului ambasadei Poloniei la București: „Așa vrea să fac astfel ca toți polonezii care vor ajunge de aici la aliați în vederea continuării luptei pentru libertate să-și amintească despre mine ca despre un adevărat prieten...”

Era Armand Călinescu.

Din POEZIA MEXICANĂ

În „Antologia poeziei mexicane moderne”, Jorge Cuesta subliniază următoarele: „Grupurile, școlile dispar. Individualitățile care au fost inseparabile de acestea se desprind, mai devreme sau mai tîrziu, de „solicitarea” cercului literar respectiv...” După mai mult de cincizeci de ani, grupul „Contemporaneos” nu se șterge ușor din mîntea lectorului. Iar caracteristicile sale au modelat, în manieră diferită, apariția poezilor care, în prezent, au între patruzeci-cincizeci de ani și pe care critica literară îi consideră reprezentanții poeziei mexicane actuale.

Octavio Paz, poet anterior acestora, încă activ și prolific, continuă să fie steaua de primă mărime a poeziei mexicane.

OCTAVIO PAZ

Imn între ruine

...unde insumată marea siciliană... Gorgora

Implinită ziua-și întinde aripile. Înalt strigăt galben, caldă coloaană-n mijlocul unui cer împărțit și binefăcător! Aparențele-s frumoase-n acest moment adevăr al lor.

Marea se caldă pe iarm, pătrunde printre stînci, pînăjen dezlînjuit; cenușul rînit al muntelui strălucete; o mină de capre este o stîncă de pietre; soarele-și depune oul de aur și se topește-n mare. Totul este dumnezău.

Stătuie spartă, coloane mincate de lumină, ruine vii într-o lume de morți în viață!

RUBEN BONIFAZ NUNO

Zboară vulturi

Zboară vulturi, lei, au gemut învingători. Aripă învinețite desfac în capul meu vinul Și-o ordine curată, de noapte în jurul meselor se-nfiripă.

REPERE

Patosul amărăciunii

Emăn din Banatul iugoslav, trăind în Suedia, Ion Miloș își publică poeziile mai ales în țară, desăvîrșind pe alte mediane o acțiune culturală plină de înfrumusețate în ceea ce privește reputația și chiar distincțiile internaționale acordate unor personalități artistice românești. Versurile lui Miloș, prezentate generos de către Vasile Nicolescu la Editura Dacla și apărute sub titlul Tauri și meleci, constituie o interesantă experiență de limbaj, semnificativă pentru condiția specială în care se află autorul, precum și o prăcurere, o sugereare a trăirii unei game problematice demnă de omul actual. În acest din urmă sens, poezia lui Ion Miloș este interesantă și bine de cunoscut, chiar dacă o supui perspectivei critice celei mai severe. Lumea consumului fără frîu, graba din marile orașe, distrugerea coloanelor afective ale sufletului omeneș, alienarea constituie obsesii și dau tonul acut din Tauri și meleci: „Politica a pus mîna pe soartă / Și leapănă lumea cu iluzii / Bîncotași, tehnocrați, psihocrați / Scot luminile din

Scriu: „acest moment”, și momentul în care scriu a trecut. Totu-i destul de șters, deja destul de reparabil ca secolele de dinainte care s-ar naste.

Dar nimeni nu-mi poate lua întîlnirea cu tine, bogăție lortuită și capcană întinsă de soartă ce s-ascunde în tînda zilei.

Miros ca de ploaie, ca de fructe umede, în piață, memoria mă umple, mă scufundă.

Poate sîntem adormiți, adevărul de adormiți cunoaștem, poate că cineva ne privește cum dormim.

Iar eu te chem în vise, și mă salvez, și vindindu-mă te salvez dacă m-ascuți.

MARCO ANTONIO MONTES DE OCA

Poem de convalescență

Se duce viața pe un curent de sulite și cuvinte, și locurile, toate locurile pe care ni le reamintim și iubim, sînt caricatură de vis din care-am fost azvîrliti, sferă ce se desfac pe care se răsucește-o pagină viitoare deja orsă.

Regiune fără unde, friză a dezolării în care arunc stele cardinale și rup odgoanele cu marea și țărîmul: acolo merg dacă-i să merg în vreo parte.

Imaginația perforază palii acestei călătorii.

Nestatornicia pabrizelor mă hipnotizează, iar cuvintele „înainte” sau „în urmă” explică drumurile dar nu și obligația de-a le parcurge.

Stau în corpul meu dar nu în tot corpul;

din mine insumi ies către un loc în care succed și se succed lucrurile.

GABRIEL ZAID

Tumult

Evenimentele-ncep să mă copleșească (poate să fie asta) și-mi trebuie timp pentru a reflecta (poate să fie asta)

S-a prăbușit lumea. Vine Apocalipsul. Sună deșteptătorul.

Martorii din morminte, iar eu aș prefera să fiu mort.

JOSE EMILIO PACHECO

Cuvintele lui Buda

Toată lumea-i în flăcări: vizibilul arde iar ochiul în flăcări întrebă. Arde focul urii. Arde uzura. Arde nasterea și căderea. Arde durerea. Plînsul, suferința de asemenea, ard. Neliniștea-i flăcără. Iar rugu-i tulburarea în care ard toate lucrurile: Flăcără ard flăcările, ard flăcările, lume și fac, privesc frunza-n vînt, atît de tristă, a rugului.

HOMERO ARIDJIS

Uneori unul atinge un corp

Uneori unul atinge un corp și se trezește, prin el petrecem noaptea care se deschide pulsătoie sensibil de brațe marine.

Și ca pe-o mare îl iubim, ca pe un cînt debrăcat ca pe-un soare de vară

li spunem lumină cum se spune acum li spunem ieri sau alte denumiri îl umplem de corpuri și corpuri de pescăruși care sînt pescărușii noștri.

Il escaladăm în toate direcțiile cu țărîmuri și acoperișuri și zăvoare, cu hoteluri și matcă și memorie, și peisaj și timp și asteroizi.

Il coplesim de noi și de suflet, de coliere, de insule și de suflet.

Il simțim că trăiește, și-n fiecare zi îl simțim frumos dar ascuns.

Prezentare și traducere de Dorel Filipescu

drăznelile de limbaj sînt mediocre din punctul nostru de vedere, făcînd apel la jocurile de cuvinte ce par interesante unui artist ce se află departe de comunitatea românească, poeziile lui Miloș au patos și se încarcă uneori de o putere vizuală: „Ce-i trebuie omului cap ? / Pestele de la cap se-mpute / Ce-i trebuie omului limbă ? / Toată pasărea pe limbă e pieru / Ce-i trebuie omului nas ? / Oricum nu-și alime groată / Ce-i trebuie omului mîine ? / Computerul gîndește mult mai bine / Ce-i trebuie omului inimă ? / Bate eteodată și odată stă”.

Imagina lui Miloș este una plină de trăsură trîpănite, cu elemente familiare omului trăitor în secolul nostru. Prăbușirea idealurilor tradiționale dă o notă de amarăcută discursului, iar caracterul pamfletar și unele împrecății sînt elemente de limbaj ce nu constituiesc o vers modern, ci sugerează, dimpotrivă, o notă de ideologie pasivă. Este interesant să observăm că acest poet ce se vrea frenetic, și care de fapt este nevoit să devină așa, datorită ritmurilor societății în care trăiește, cum spuneaam decît, poezii are nostalgia lumii pasnice de demult. Dar reușește săle vin mai ales din „drama”, din a-sunarea actualității: „Cuvinte / Mări de cuvinte / Vînt de cuvinte / Mări de cuvinte / Cuvinte de cuvinte / Ochii înghețați / E frig în cuvinte / Iubita mea / Doarme cu șerp”.

Aurel-Dragoș Munteanu

SPORT Dialog fructifer

Mercuri, de Sîntămăria mică, ziua cînd fac hore și pleacă berzele, i-am învins pe suedezi cu 2-0, și trebuie să ne bucurăm cîștit de această victorie. Mercuri, publicul de pe stadionul 23 August a trăit o seară de aprilie în luna septembrie. Imi place și mie să cred că, toamna, după bacurii din București devine fructiferă și că în candela guturilor nu fierbe nici-o picătură de robie. Prin urmare, am rupt poarta dinspre Nordul continentului și în spărtura largă cît jumătate de zare se pornesc cașii să inflorescă a doua orară. După ei, chiar lipsiți de rîndunele, se vor înlăntui, fără îndoială, măceșii, apoi liliacul de pe Dealul Negru și la urmă migdalii din Caraiman. Pînă acum învătămăș să trecem riul pe unde putem, nu pe unde vrem, azi știm că ne ține cureaua să infundăm piciorul în care vad dormim. I-am învins pe suedezi, care s-au prezentat mult mai slab decît danezii, și o parte din presă s-a dezlînjuit viforos, numind această victorie o victorie istorică. Toate victoriile noastre, iar înfrîngerile întîmplătoare și scuzabile. Nici mai mult, nici mai puțin. I-am învins pe suedezi și toate zăgăzurile au fost rupte, cuvintele fac bulbuci, pluta zboară prin strîmtoarea Toanșelor, lin și clar, ca funigeei pe deasupra viilor din Valea Mare. Dar eu vin și aștern aici chemarea pe care o lansează, cînd și cînd, o fetiță din vecini prietene sale: hai, Mariana, să ne certăm tare, așa cum se ceartă mama cu tata. Să dăm curs chemării. Echipa lui Mircea Lucescu a jucat bine o jumătate de oră, foarte bine vreo zece minute și cu totul anapoda în restul timpului. Balaci, cît născut cu căță și tăvălit prin lanurile de rapiță, ca să rămîni blond o viață întregă, a fost și de data aceasta cel mai bun om din teren. Craioveanu, în forma actuală, ar putea fi căpitanul oricărei echipe. După el, și-au făcut datoria, în ordine, Băloiu, Andone, Țicleanu, Klein și Ungureanu. Nu-au făcut nimic sau aproape nimic Dudu Georgescu și Gabor. În schimb a fost cu tot sufletul lîngă noi arbitrul Sostarić care le-a anulat șuedezilor un gol perfect valabil. Toți cei prezenti la masa presei au declarat, verbal, ceea ce se văzu și ei, dar unii dintre ei au scris altceva. Bineînțeles că nici eu nu m-am supărat pe arbitrul iugoslav pentru darul ce ni l-a făcut. Și pe noi ne-au furat pe unde nici cu gîndul nu gîndești toț felii de cavaleri negri. Decît să plîngem noi, mai bine să se-nvinețească alții. Deci, cu floarea-n dinți și baloneta la armă, tot înainte spre culmile toam-

nei. Cel mai vesel lucru la care am asistat în timpul acestei partide a fost dialogul purtat între Enzo Bearzot, antrenorul echipei Italiei și directorul școlii de antrenori de pe lîngă federație, Victor Stănculescu zis Mandiba. — Salutare, Enzo, l-a întîmpinat Mandiba pe italian, ce mai e pe la voi? Ce mai face mafia, Vezuviul, brigăzile teroriste? Dar l'elchangelo, tot cu A.C. Milan ține? Cu ce l'oi fi momit Gianni Rivera? — O, maestre, sînt fericit să vă înflineș. — Enzo, dragă, pentru că-l avem alături și pe Tache Macri, spume-mi ce e viața, o junglă sau un pat cutrandafirii? — Depinde de împrejurări, scumpe maestre. — Bearzot, nu-mi place răspunsul. Ca să-ajungem ceea ce sîntem azi, tu ai mîncat multe polenta, iar eu multă mămăliguță, cu tz de la Piața Vitan și Șoseaua Cătzețu. Dar tu ești și norocos. Enzo, Dacă Ești, Tinel și cu mine am fi calificat echipa României la El Mundial, azi nu mai ară ai. Norocul tău că ne-a lucrat presa. A doua ta porție de noroc e că poșta internațională funcționează bine. — Mulțumesc lui Dumnezeu, scumpe maestre. Am primit la timpul potrivit cursul dumneavoastră pe care-l țineți an de an la școala de antrenori. Fără el nu știu cum i-aș fi dat peste cap pe Cezar Menotti și Tele Santana. Mi-e mulțumiri. — Lasă mulțumirile, Enzo. Principiul meu e că noi, europeni, trebuie să ne ajutăm între noi. Mai bine spune-mi ce-au tîrguit băieții, la Madrid, după ce-ați dat tunu? Bănulesc că fiecare și-a luat cite-un mag, două. Cînd cîștigi și aia de la vamă închid ochii. La noi s-a îndăpsit stîtuja. — Nicăieri nu mai e ce-a fost, scumpe maestre. — Te las, Enzo. Imi face semn Björn Borg că vrea să bem un sprîț împreună. La întoarcere, te rog, salută-l din partea mea pe colegii Alf Ramsey și Helenio Herrera. Și dacă vrei să-ți fac tactica pentru meciul cu Suedia, în deplasare, dă-mi o sîrmă din timp. Pa!

Fănuș Neagu